

Ceļā uz lielāku dzimumu līdztiesību sportā

Ieteikumi un rīcības plāns

No Augsta līmeņa grupas jautājumos par dzimumu līdztiesību sportā (2022)

EIROPAS KOMISIJA

Izglītības, jaunatnes, sporta un kultūras ģenerāldirektorāts D departaments – Kultūra, radošums un sports

D.3 nodaļa – Sports

Kontaktinformācija: EAC-UNITE-D3@ec.europa.eu

Eiropas Komisija

B-1049 Brisele

Atruna: Šo dokumentu ir sagatavojusi Eiropas Komisija, tomēr tā negarantē šeit iekļauto datu pareizību. Šīs publikācijas saturs neatspoguļo Eiropas Komisijas nostāju vai viedokli, un tā neatbild par to, kā tiek izmantota šajā publikācijā iekļautā informācija.

Sazināšanās ar ES

Europe Direct dienests jums palīdzēs rast atbildes uz jautājumiem par Eiropas Savienību. Varat sazināties ar dienestu pa bezmaksas tālruni: 00 800 6 7 8 9 10 11 (daži operatori par šiem zvaniem var piemērot maksu), pa standarta tālruni: +32 22999696 vai e-pastu: https://europa.eu/european-union/contact_lv

Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2022

© Eiropas Savienība, 2022

Atļauts izmantot citur, norādot avotu.

Eiropas Komisijas dokumentu atkalizmantošanas politika ir noteikta ar Lēmumu 2011/833/ES (OV L 330, 14.12.2011., 39. lpp.). Lai varētu izmantot vai reproducēt fotoattēlus vai citus materiālus, uz ko Eiropas Savienībai nav autortiesību, atļauja jāprasa tieši autortiesību īpašniekam.

Fotoattēli: © Getty Images, izņemot 4., 15. lpp., © Erasmus+ SheRuns projekts, 18. lpp., © Erasmus+ SWiNG projekts, 26. lpp., © Erasmus+ SCORE projekts

Redaktori: Nicolas Delorme un Kolë Gjelošhaj

LV BOOK ISBN 978-92-76-47189-9

doi:10.2766/377893

NC-06-22-067-LV-C

LV PDF ISBN 978-92-76-47164-6

doi:10.2766/493

NC-06-22-067-LV-N

Saturs

Priekšvārds	4
Priekšsēdētājas ievadvārdi	5
Ievads	6
Pārnozaru kritēriji un transversāli ieteikumi	9
1. Dzimumu līdztiesības integrētā pieeja	9
2. Interseksionalitāte	10
3. Dzimumu līdztiesības budžeta plānošana/finansēšana	11
4. Politikas uzraudzība, novērtēšana un pētniecība	11
5. Izglītība	12
6. Komunikācija	13
7. Dzimumu līdztiesības koordinatori (DLK)	13
8. Vīrieši kā sabiedrotie	14
Dalība	15
Trenēšana un tiesāšana	18
Vadība	22
Sporta sociālie un ekonomiskie aspekti	25
Atspoguļojums plašsaziņas līdzekļos	28
Ar dzimumu saistīta vardarbība	31
Atsauces un ieteicamā lasāmviela	35
1. pielikums. Augsta līmeņa grupas locekļi	39

Priekšvārds

Dzimumu līdztiesība Eiropas Savienībai un man personīgi ir liela prioritāte. Kā Savienība mēs cenšamies ikvienam sniegt iespēju pilnībā realizēt savu potenciālu neatkarīgi no izcelsmes vai dzimuma. Sports nav izņēmums, nevienai sievietei vai meiteni nedrīkst atstāt novārtā.

Sportam jābūt pieejamam ikvienam; tas var uzlabot fizisko un garīgo veselību, stiprināt imūnsistēmu, bagātināt cilvēku dzīvi un ieņemt pozitīvu lomu sabiedrībā. Tas ir viens no galvenajiem risinājumiem aptaukošanās un neveselīga dzīvesveida apkarošanai Eiropā. Eiropieši joprojām nav pietiekami aktīvi, un situācija ir pasliktinājusies Covid-19 pandēmijas dēļ. Sporta un fizisko aktivitāšu veikšana tagad ir svarīgāka nekā jebkad agrāk. Diemžēl statistika liecina, ka aktīvi ir vairāk vīriešu nekā sieviešu. Sievietes līderes sportā joprojām ir mazākumā un saskaras ar pārāk daudziem šķēršļiem. Vidēji sievietes Eiropas Savienības dalībvalstu sporta federācijās ieņem tikai 14 % no visiem augstākajiem amatiem, kuros pieņem lēmumus. Turklāt mums nevajadzētu pieļaut situācijas, kad sportistes tiek pakļautas vardarbībai dzimuma dēļ. Jaunākie pētījumi sniedz spēcīgākus pierādījumus par problēmas apmēru un steidzamo vajadzību aizsargāt un iedrošināt sievietes sportā.

Augsta līmeņa grupa jautājumos par dzimumu līdztiesību sportā, kas sastāv no bijušajiem augsta līmeņa sportistiem, politiķiem, Eiropas un starptautisko sporta federāciju locekļiem, kā arī izciliem akadēmiķiem, izstrādāja ieteikumus un risināja jautājumus, kas saistīti ar meiteņu un sieviešu līdzdalību sportā, sievietēm trenerēm, sieviešu pārstāvību lēmumu pieņemšanas procesos, atspoguļojumu plašsaziņas līdzekļos, kā arī vardarbību dzimuma dēļ.

Šie ieteikumi un priekšlikumi konkrētām darbībām ir adresēti Eiropas Komisijai, dalībvalstīm un starptautiskām un valstu sporta organizācijām. Tāpēc ir svarīgi apvienot spēkus un darīt visu iespējamo, lai visā Eiropā izveidotu dzimumu ziņā līdzsvarotāku sporta nozari. Es personīgi esmu ļoti apņēmusies strādāt pie sieviešu iedrošināšanas un šķēršļu likvidēšanas, lai viņas varētu pilnībā realizēt savu potenciālu ne tikai kā spēlētājas, bet arī kā kapteines, treneres un līderes.

Es atzinīgi vērtēju šo ziņojumu kā ļoti vērtīgu ieguldījumu politiskajās debatēs un aicinu ikvienu sportā ieinteresēto personu izmantot to kā praktisku metodisko līdzekļu kopumu, lai panāktu lielāku dzimumu līdztiesību sportā.

Mariya Gabriel

Eiropas Inovācijas,
pētniecības, kultūras,
izglītības un
jaunatnes komisāre

Priekšsēdētājas ievadvārdi

Emine Bozkurt

Augsta līmeņa grupas
jautājumos par dzimumu
līdztiesību sportā
priekšsēdētāja

Katrs sporta cienītājs zina, kas notiek svarīgu spēļu laikā – pēkšņi valstī ir miljoniem “sportistu” un “treneru”, kas komentē sportistu sniegumu TV vai stadionā. Ja vēlamies izveidot spējīgu komandu un padarīt sportu vienlīdzīgāku sievietēm un meitenēm, mums ir vajadzīgs to sporta cienītāju atbalsts, kuri savam iecienītajam sporta veidam vēlas to labāko. Sieviešu un vīriešu līdztiesība ir bijis Eiropas Savienības pamatprincips kopš tās dibināšanas. Sieviešu līdzdalība sportā un vienlīdzīga attieksme visos līmeņos ir viena no galvenajām Eiropas Komisijas prioritātēm, taču dzimumu līdztiesības panākšana joprojām ir procesā.

Sports nozīmē sasniegumus un neatlaidību, tas nozīmē būt labākajam, ātrākajam, sacensties ar citiem vai ar sevi. Lai gan sportā svarīga ir vēlme uzvarēt, nevienlīdzības apkarošanā sports vēl aizvien nav sasniedzis nekādas virsotnes. Ir nepieciešama vadība un ātras reformas. Komisāre Gabriēla ir uzņēmusies vadību un izrādījusi apņēmību cīnīties par dzimumu līdztiesību. Viņa izveidoja Augsta līmeņa grupu jautājumos par dzimumu līdztiesību sportā un 2020. gada decembrī iecēla tās 15 locekļus. Darbs tika uzsākts 2021. gada februārī un pabeigts 2021. gada decembrī. Eksperti, kas ir gan sievietes, gan vīrieši, nāk no ļoti dažādām dalībvalstīm un no dažādām dzīves jomām – bijušie sportisti, akadēmiķi, politiķi, sporta organizāciju, starptautisko federāciju, olimpisko komiteju, sieviešu kustību, universitāšu pārstāvji, visi ar lielu vēlmi veicināt dzimumu līdztiesību sportā. Covid-19 dēļ tiešsaistē tikāmies ar ekspertiem, zinātniekiem vai praktiķiem, kuri tika aicināti iepazīstināt ar progresu pētniecībā un paraugpraksi. Pēc katras no šīm sanāksmēm notika darba sesijas, lai plašāk apspriestu tēmas un formulētu ieteikumus.

Es esmu ļoti lepna, ka varu jūs iepazīstināt ar augsta līmeņa grupas ziņojumu, lielisko komandas darbu, ko paveikuši abi mūsu referenti Nicolas Delorme un Kolē Gjeloshaj un citi mūsu locekļi: Claudia Bokel, Marisol Casado, Sanda Corak, Sarah Gregorius, Marijke Fleuren Van Walsem, Terhi Heinila, Sarah Keane, Dominique Monami, Christa Prets, Sarah Townsend, Tine Vertommen, Bogdan Wenta un es. Liels paldies visiem ekspertiem, Eiropas Komisijai, padomniekiem, daudziem lektoriem un organizācijām par atbalstu un ieguldījumu.

Mums ir nepieciešams sporta cienītāju, sportistu, treneru, līderu un politikas veidotāju atbalsts, lai izveidotu “Dzimumu līdztiesības atbalsta komandu” ar mērķi sportu padarīt vienlīdzīgāku sievietēm un meitenēm. Lūdzu, palīdziet, piemērojot šos ieteikumus savās organizācijās. Tikai kā komanda, iedvesmojoties no ziņojumā sniegtajiem ieteikumiem un ierosinātajām darbībām, mēs varam uzvarēt un panākt, lai mūsu Savienība spētu iedzīvināt savas dzimumu līdztiesības vērtības. Pievienojieties mūsu komandai!

levads

Dzimumu līdztiesība ir Eiropas Savienības (ES) pamatprincips. Tas ir noteikts Līgumos, un tas ir kaut kas tāds, ko ES aktīvi cenšas sasniegt – pēdējo reizi ar savu Dzimumu līdztiesības stratēģiju 2021.–2025. gadam. Stratēģijas mērķis ir sievietēm, vīriešiem, meitenēm un zēniem visā to daudzveidībā sniegt brīvību iet izvēlēto dzīves ceļu un vienlīdzīgas iespējas attīstīties, piedalīties un vadīt Eiropas sabiedrību.

Atskatoties uz jau īstenotajiem pasākumiem, “Dzimumu līdztiesība sportā – priekšlikums stratēģiskām darbībām 2014.–2020. gadam” noteikti ir guvis panākumus, taču reformu temps ir jāpaātrina. Pirmkārt, dzimumu līdztiesības princips tagad ir visu programmas “Erasmus+ Sports” finansēto darbību pamatā, un tiek aktīvi atbalstīti projekti, kurā tiek veicināts sieviešu sports. Otrkārt, izpratnes veidošana šajā jomā ir ES darbības pamatā, jo īpaši ar pētījumiem vai diskusijām, piemēram, Komisijas Labas pārvaldības ekspertu grupā. Visbeidzot, tādas iniciatīvas kā ikgadējā #BeInclusive ES sporta balva ļauj izteikt atzinību organizācijām, kuras izmanto sportu, lai veicinātu sociālo iekļaušanu, kā arī dzimumu līdztiesību.

2020. gadā komisāre Gabriēla paziņoja par ekspertu grupas izveidi, kuras mērķis ir apspriest turpmāko virzību un ierosināt turpmākās darbības dzimumu līdztiesības veicināšanai sportā Eiropas Komisijai, ES dalībvalstīm un sporta organizācijām. Ekspertu darba rezultātā tiks īstenotas konkrētas darbības vietējā, valsts un Eiropas līmenī.

Šis ziņojums ir Eiropas Komisijas Augsta līmeņa grupas (ALG) jautājumos par dzimumu līdztiesību sportā darba rezultāts. ALG 15 locekļi tika iecelti 2020. gada decembrī. Darbs tika uzsākts 2021. gada februārī un pabeigts 2021. gada decembrī. Sanāksmēs galvenā uzmanība tika pievērsta sešām ekspertu noteiktajām iesaistes jomām. Zinātnieki un praktiķi iepazīstināja ar savos pētījumos izdarītajiem konstatējumiem un paraugpraksi. Pēc katras sanāksmes notika darba sesijas, lai apkopotu prezentācijas un formulētu ieteikumus.

Šis ziņojums ir sadalīts divās daļās, kam seko bibliogrāfija un pielikumi, kas ietver ilustratīvu projektu katalogu. Pirmā daļa ir veltīta tematiem, kas attiecas uz visām galvenajām tēmām. Otrajā daļā aplūkotas galvenās tematiskās jomas, un tā ir sadalīta trīs daļās: pašreizējās situācijas izklāsts no zinātniskā viedokļa un starpvaldību organizāciju ieviestie modeļi; ieteikumi; un darbību priekšlikumi ieinteresētajām personām, proti, Eiropas Komisijai, ES dalībvalstīm, sporta federācijām un organizācijām, kas pārvalda tautas sportu.

Ņemot vērā sporta nozīmi sabiedrībā un personu fiziskajā un psiholoģiskajā labsajūtā, ALG locekļi vēlas, lai sports tiktu integrēts valsts politikā dzimumu līdztiesības jomā, jo īpaši tāpēc, ka politikā, kas attiecas uz sportu un fiziskajām aktivitātēm, dzimumu līdztiesība ir sistemātiski jāintegrē. Šajā ziņojumā ir ņemts vērā ziņojums "Dzimumu līdztiesība sportā – priekšlikums stratēģiskām darbībām 2014.–2020. gadam" un ES sporta darba plāns 2021.–2024. gadam, vienlaikus iekļaujot Dzimumu līdztiesības stratēģijas divkāršo pieeju, kas apvieno darbības, lai panāktu dzimumu līdztiesību ar spēcīgāku dzimumu līdztiesības aspektu integrāciju visās ES rīcībpolitikās un iniciatīvās¹, kā arī ES rīcības plāns par dzimumu līdztiesību un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu sievietēm ārējā darbībā 2021.–2025. gadam².

Šis ziņojums ir izstrādāts kā īss dokuments, kas atspoguļo ALG locekļu mērķi īstenot un izstrādāt plaši izmantojamus pasākumus, lai tiem būtu ilgtermiņa ietekme. Locekļi uzskata, ka jāpaātrina īstenošana, balstoties uz skaidri definētiem un budžetā paredzētiem rīcības plāniem. Sākot no 2010. gada, visas ieinteresētās personas tika iesaistītas sieviešu situācijas izpētē saistībā ar sportu un tehnisko līdzekļu izstrādē (dzimumu līdztiesības budžeta plānošana utt.). Joprojām ir ļoti svarīgi, lai ieinteresētās personas savā kompetences jomā pēc iespējas plašāk un ātrāk piemērotu ilgtermiņa darbības. Visās darbībās dzimumu līdztiesības politika sportā ir jāiekļauj kā labas pārvaldības kritērijs, un jebkuram atbalsta piedāvājumam ir jābūt atkarīgam no šā kritērija iekļaušanas. Apzinoties, ka ieinteresēto pušu iniciatīvu skaits šajā jomā ir palielinājies, ALG locekļi uzsvēr vajadzību pēc novērtēšanas un datu vākšanas, lai novērtētu ietekmi, kas ļautu sasniegt kvantitatīvus un kvalitatīvus mērķus, kas saistīti ar sieviešu integrāciju sportā.

ALG locekļi galveno uzsvāru lika uz praktisku pasākumu pieņemšanu vietējā līmenī. Lai gan valsts iestādes un sporta federācijas ir uzsākušas daudzas iniciatīvas visaugstākajā līmenī, jo īpaši starptautiskā līmenī, liela mēroga izplatīšanas, izpratnes veidošanas, uzraudzības, novērtēšanas un atbalsta pasākumi ir jāveic vietējā līmenī. Locekļi atzīmēja, ka jau vairākus gadus ir bijis pieejams liels skaits attiecīgu ziņojumu un ieteikumu, kas liecina, ka 2010. gadu sākumā izpratne par šo jautājumu bija plaši izplatīta. Šie resursi ir aktuāli arī mūsdienās. Tādējādi locekļi atbalstīja praktisku pieeju, kas balstīta uz atbilstošiem instrumentiem un zināšanām (transversāliem tematiem), kā arī plašu informācijas izplatīšanu, lai to varētu izmantot visas iesaistītās grupas, tādējādi nodrošinot, ka šis ziņojums ir būtisks ikvienam.

Iniciatīvas, pētījumi un publikācijas par dzimumu līdztiesību sportā, kā arī iesaistīto dalībnieku skaits, ļauj noteikt kopīgu praksi katrai tēmai un palielināt efektivitāti. Strādājot pie galvenajām tēmām, astoņi atlasītie pārnozaru temati tika izvirzīti vairākas reizes. Tā kā tie attiecas uz visām sešām galvenajām iesaistīšanās tematiskajām jomām, mēs nolēmām tos izcelt divu galveno iemeslu dēļ: tie ir būtiski, lai izstrādātu un īstenotu darbības galvenajās tematiskajās jomās, un tie dalībniekiem sniedz iespēju koncentrēties uz jauniem, īpaši zinātniskiem un specifiskākiem ieguldījumiem.

1 https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_20_357

2 https://ec.europa.eu/international-partnerships/system/files/join-2020-17-final_lv.pdf

Transversālo tematu izvēle ļauj atspoguļot jaunās norises un vajadzības, kas noteiktas dzimumu līdztiesības politikas īstenošanas laikā, kā rezultātā tiek aplūkoti tādi temati kā “vīrieši kā sabiedrotie”, “interseksionalitāte” un nepieciešamība pēc “dzimumu līdztiesības koordinatoriem”.

Transversālie temati ir šādi:

- Dzimumu līdztiesības integrētā pieeja
- Interseksionalitāte
- Dzimumu līdztiesības budžeta plānošana/finansēšana
- Politikas uzraudzība, novērtēšana un pētniecība
- Izglītība
- Komunikācija
- Dzimumu līdztiesības koordinatori
- Vīrieši kā sabiedrotie

Sešas galvenās tematiskās iesaistīšanās jomas ir tās, kas ir visbūtiskākās valsts iestādēm un sporta federācijām, jo īpaši:

- Dalība
- Trenēšana un tiesāšana
- Vadība
- Sporta sociālie un ekonomiskie aspekti
- Atspoguļojums plašsaziņas līdzekļos
- Ar dzimumu saistīta vardarbība

Pēdējo 10 gadu laikā ir kļuvuši pieejami daudzi dokumenti par sieviešu lomu, līdzdalību un ietekmi sportā. Šie dokumenti var veicināt sieviešu efektīvāku un ātrāku integrāciju šajā jomā. Pastāv tendence virzīties uz sieviešu iespēju palielināšanu, lielāku lomu vadībā, lielāku redzamību, labāku aizsardzību veselīgā un drošā vidē, diskriminācijas un aizspriedumu mazināšanu, kā arī regulārāku un uzraudzītāku dalību sportā. Pievejas tiek vērtētas ne tikai attiecībā uz labu vadību un pārvaldību, bet arī pēc ietekmes uz sabiedrības veselību un fizisko un psiholoģisko labsajūtu.

Izaicinājums ir strukturētā veidā un plašā mērogā virzīt jauniešus sporta apguves un iespēju palielināšanas virzienā. Ilgtermiņa mērķi ir palielināt to sieviešu skaitu, kuras nodarbojas ar sportu, un palielināt to cilvēku skaitu, kas spēj sniegt ieguldījumu visos sporta aspektos – no vispolitiskākajiem līdz vistehniskākajiem. Valsts iestādēm par sava atbalsta priekšnoteikumu būtu jānosaka dzimumu līdztiesības pieejas integrācija. Jāievieš uzraudzības un atbalsta mehānismi, iesaistot visus dalībniekus, un vadības funkcijas (budžets, cilvēkresursi, tīklu veidošana, komunikācija utt.) jāorganizē tā, lai nodrošinātu valsts iestāžu un citu ieinteresēto personu noteikto mērķu sasniegšanu. Jāpieliek lielākas pūles, lai uzrunātu jaunas sievietes, ļaujot viņām labāk saprast, ka ar sportu sievietes var iegūt ietekmi un pieredzi, kā arī veicināt pašapziņu.

Mērķis ir nodrošināt, lai organizācijas no vietējā līdz starptautiskajam līmenim savā darbībā integrētu dzimumu līdztiesības pieeju un lai ikviens organizācijas dalībnieks piemērotu attiecīgo politiku. Īpašas pūles jāpieliek, lai nodrošinātu atsauces dokumentu plašu izplatīšanu.

Centieni jākoncentrē uz apmācību, lai papildinātu fiziskās aktivitātes jau no bērnības, īpaši cenšoties attīstīt iespējas skolās, kurās obligātais apmeklējums ļauj vieglāk izplatīt informāciju, un kurās var izstrādāt strukturētas ārpuskolas aktivitātes un sasaistīt tās ar pulciņiem, kurus vada kvalificēti un pieredzējuši darbinieki.

Nākamajos gados ir jāsasniedz iepriekšējā desmitgadē izvirzītie mērķi un jāievieš uzraudzības un atbalsta mehānismi visos sporta līmeņos. Tai ir jābūt īstenošanas desmitgadei, iesaistot vietējos dalībniekus un veicot ieguldījumus izglītībā, lai mainītu mentalitāti un praksi, sākot ar sporta apguvi skolā vai sporta klubos. Tai ir jābūt arī desmitgadei, kad tiks palielinātas iespējas ieņemt atbildīgus amatus, pārejot no simboliskas klātbūtnes uz reālu vadību. Pasākumi var būt efektīvi tikai tad, ja projekti tiek īstenoti, nodrošinot speciālistu novērtējumu un sadarbojoties ar zinātniekiem, lai iedibinātu plašu datu vākšanu un analīzi. Tas ļaus veikt atbilstošus pārnozaru pasākumus attiecībā uz dažādām līdzdalības formām un mērķa grupām, iegūstot plašākas zināšanas par jaunākajām tendencēm.

Pārnozaru kritēriji un transversāli ieteikumi

Apsverot sešas galvenās tematiskās jomas, ir svarīgi paturēt prātā astoņus transversālos ieteikumus. Katrā tematiskajā jomā daži ieteikumi vai “turpmākā virzība” ir tieši saistīti ar šiem transversālajiem ieteikumiem.

1. Dzimumu līdztiesības integrētā pieeja

Visām galvenajām ieinteresētajām personām (jo īpaši sporta organizācijām) ir jāīsteno dzimumu līdztiesības integrētā pieeja, lai panāktu globālu, integrētu, strukturētu un ilgstošu ietekmi. Tā kā Eiropas līmeņa dokumentos ir ieteikts īstenot dzimumu līdztiesības integrēto pieeju ar sportu saistītos pasākumos³, sporta organizācijām (jo īpaši valsts un vietējā līmenī), pieņemot šādu pieeju, ir jābūt konsekventākām.

“Šī ziņojuma mērķis ir ar īpašiem pasākumiem, kas paredzēti ikvienam, censties reāli ietekmēt dzimumu līdztiesību sportā. Galvenais uzdevums ir atzīt, ka tradicionālie sporta noteikumi un struktūras galvenokārt ir paredzēti vīriešiem un ka mums jāveicina dzimumu līdztiesības integrētā pieeja visās sporta rīcībpolitikās un stratēģijās.”

³ Padomes secinājumi (2010. gada 18. novembris) par sporta nozīmi kā aktīvas sociālās iekļaušanas avotu un dzinējspēku, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A52010XG1203%2804%29>;

Eiropas Parlamenta 2012. gada 2. februāra rezolūcija par Eiropas dimensiju sportā (2011/2087(INI)), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=celex%3A52012IP0025>;

Padomes secinājumi (2014. gada 21. maijs) par dzimumu līdztiesību sportā, [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A52014XG0614\(09\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A52014XG0614(09))

Sarah Keane

Swim Ireland
priekšsēdētāja un
pirmā Īrijas Olimpiskās
federācijas prezidente
sieviete

Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts (EIGE) ir definējis dzimumu līdztiesības integrēto pieeju kā tādu, kas ietver “dzimumu līdztiesības aspekta integrēšanu politikas, reglamentējošo pasākumu un izdevumu programmu sagatavošanā, izstrādē, īstenošanā, uzraudzībā un novērtēšanā, lai veicinātu sieviešu un vīriešu līdztiesību un apkarotu diskrimināciju”.

Dzimumu līdztiesības aspektu integrēšana sportā var ietvert trīs līmeņu pieeju⁴:

- **dzimumu līdztiesība kā transversāls temats un dzimumu līdztiesības aspekta integrācija visu projektu/programmu analīzē, īstenošanā, uzraudzībā un novērtēšanā;**
- **ar dzimumu saistītas programmas un iniciatīvas/ budžeti, kas risina konkrētus dzimumu līdztiesības jautājumus;**
- **tādu organizāciju radīšana, kas integrē dzimumu līdztiesības aspektus procedūrās, personāla kompetencē, budžetos, partnerībās, organizācijas kultūrā un vienlīdzīgu iespēju politikā.**

Dzimumu līdztiesību var panākt tikai tad, ja visās ar sportu saistītās aktivitātēs, rīcībpolitikās un struktūrās tiek nodrošināta dzimumu līdztiesības principa ievērošana. Valsts iestādēm un sporta organizācijām savos atsauces dokumentos ir jāiekļauj dzimumu līdztiesības integrētās pieejas jēdziens.

2. Intersekcionalitāte

Lai gan šis rīcības plāns ir īpaši vērsts uz dzimumu līdztiesību, būtiska ir starpnozaru pieeja līdztiesībai. Intersekcionalitāte ir instruments, kas ļauj pārbaudīt, kā bloķējošās varas sistēmas ietekmē personu pieredzi un rada nevienlīdzību⁵. Tā norāda, ka vairāki uz identitāti balstīti nelīdztiesības modeļi, piemēram, seksisms, rasisms vai homofobija, ir savstarpēji saistīti⁶. Tā kā šie nevienlīdzības veidi pārklājas, personas tos piedzīvo dažādos krustpunktos saistībā ar šādiem aspektiem – bioloģiskais dzimums/sociālais dzimums, rase/etniskā piederība, seksuālā orientācija, sociāli ekonomiskais stāvoklis utt.⁷

Tādēļ intersekcionalas pieejas pieņemšana palīdzēs mums saprast, kāpēc līdzdalības sportā rādītāji vairākās marginalizētās grupās joprojām ir ļoti zemi, salīdzinot ar grupām ar dominējošu stāvokli. Tas pats attiecas uz visām pārējām jomām, uz kurām attiecas šis ziņojums (t. i., trenēšana un tiesāšana, vadība, sociālā vienlīdzība, atspoguļojums plašsaziņas līdzekļos un ar dzimumu saistīta vardarbība). Balta ādas krāsa, vīrišķība un heteronormativitāte joprojām ir izplatīta sportā un sporta organizācijās, un melnādaino sieviešu vai LGBTQ+ sportistu pieredze saistībā ar nelīdztiesību tiks precīzāk izprasta, izmantojot intersekcionalu pieeju, nevis aplūkojot to caur vienas identitātes skatpunktu. Tāpēc mēs iesakām dzimumu līdztiesības politikā iekļaut starpnozaru pieeju (t. i., ņemot vērā arī rasi, etnisko piederību, seksuālo orientāciju utt.).

Man ļoti svarīga ir augsta līmeņa sporta līderu stingra apņemšanās nodrošināt dzimumu līdztiesību – visos aspektos, visos līmeņos. Tam ir nepieciešamas izmaiņas gan vadībā, gan struktūrās. Sporta organizācijām ir jābūt drosmei un vēlmei nepārtraukti censties panākt dzimumu līdztiesību un daudzveidību, atbalstīt sieviešu vienlīdzīgu piekļuvi lēmumu pieņemšanai un trenēšanai, kā arī cīnīties ar seksuālu uzmākšanos un vardarbību sportā. Plašsaziņas līdzekļiem ir izšķiroša nozīme, un pēdējā laikā šajā ziņā ir panākts liels progress.”

Terhi Heinilä

Somijas Nacionālās
sieviešu padomes
ģenerālsekretāre

4 Charlie Sever: Gender and Sport: Mainstreaming Gender in Sports Projects, ed. Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC), 2005, https://www.sportanddev.org/sites/default/files/downloads/9_gender_and_sport_mainstream_gender_in_sports_projects.pdf

5 Collins, P. H. (2015). Intersectionality's definitional dilemmas. *Annual review of sociology*, 41, 1.–20. lpp.

6 Collins, P. H. (1993). Toward a new vision: Race, class, and gender as categories of analysis and connection. *Race, Sex & Class*, 25.–45. lpp.

7 Lim, H., Jung, E., Jodoin, K., Du, X., Airton, L. & Lee, E. Y. (2021). Operationalization of intersectionality in physical activity and sport research: A systematic scoping review. *SSM-population health*, 100808.

3. Dzimumu līdztiesības budžeta plānošana/finansēšana

Pieredze liecina, ka jebkuras politikas ilgtspēja un pareiza attīstība ir atkarīga no atbilstoša finansējuma, budžeta plānošanas un spējas mobilizēt resursus. Budžeta plānošanai, kas veicina projekta izaugsmi, attīstību un ilgtspēju, ietekmējot galvenās stratēģiskās darbības, ir jābūt visu ieinteresēto personu galvenajam regulējuma mērķim. Ņemot vērā ieinteresēto personu skaitu un daudzveidību un vajadzību pēc lielākiem ieguldījumiem, lai pārvarētu pašreizējo sieviešu sportam paredzētā finansējuma pastāvīgo nepietiekamību – līdz pat 70 % no pieejamajiem resursiem pašlaik tiek tērēti zēniem un vīriešiem⁸ – ir ļoti svarīgi izstrādāt, plānot, apstiprināt, izpildīt, uzraudzīt, analizēt un auditēt budžetus, ievērojot dzimumu līdztiesības principu⁹.

Tā kā Eiropas Parlaments ir norādījis uz progresu trūkumu dzimumu līdztiesības budžeta plānošanā laikposmā no 2015. līdz 2017. gadam, ir nepieciešams, lai gan valsts iestādes, gan sporta organizācijas atvēlētu budžeta līdzekļus dzimumu līdztiesībai sportā neatkarīgi no tajā iesaistīto sieviešu skaita. Svarīgi ir arī nodrošināt, lai sports tiktu iekļauts investīciju programmās saskaņā ar noteikto dzimumu līdztiesības politiku (piemēram, ES rīcības plānu par dzimumu līdztiesību un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu sievietēm ārējā darbībā 2021.–2025. gadam vai ESAO Dzimumu līdztiesības ietvaru), un panākt tā obligātu iekļaušanu turpmākās rīcībpolitikās. Šo mērķi varētu palīdzēt sasniegt EIGE dzimumu līdztiesības budžeta plānošanas metodisko līdzekļu kopums, kas ir pieejams visās ES valodās¹⁰.

Visām sporta organizācijām (un to ieinteresētajām personām) daļa no sava darbības budžeta būtu jāveltī dzimumu līdztiesības politikas un darbību izstrādei un īstenošanai. Ilgtspējīga publiskā finansējuma nodrošināšana ir šādu rīcībpolitiku attīstības (un ilgtermiņa dzīvotspējas) atslēga.

Ievērojamas valsts līdzekļu daļas piešķiršanai jābūt atkarīgai no konkrētu darbību īstenošanas. Pamatojoties uz sākotnējo izmaksu novērtējumu, izmaksu un ieguvumu analīzi, politisko spriedumu un projektu prioritāšu noteikšanu, var pieņemt sākotnējo lēmumu par pieejamību cenas ziņā. Valsts iestādēm ir ieteicams veicināt ESAO dzimumu līdztiesības budžeta plānošanas programmas īstenošanu.

 Mums ir nepieciešama spējīga komanda, lai padarītu sportu vienlīdzīgāku sievietēm un meitenēm visu ES iedzīvotāju labklājības un drošības labā. Spēlēsim kopā visos līmeņos, no politikas izstrādes līdz ieviešanai vietējā līmenī, no komisāra līdz brīvprātīgajam sporta laukumā. Tikai kā komanda, iedvesmojoties no ALG ieteikumiem un ierosinātajām darbībām, mēs varam uzvarēt un panākt, lai mūsu Savienība spētu iedzīvināt savas dzimumu līdztiesības vērtības. Pievienojieties mūsu komandai!

Emine Bozkurt

Augsta līmeņa grupas
jautājumos par dzimumu
līdztiesību sportā
priekšsēdētāja

4. Politikas uzraudzība, novērtēšana un pētniecība

Dzimumu līdztiesības politikas uzraudzība un novērtēšana, kā arī zinātniskā pētniecība ir jāiekļauj visās darbībās. Politikai ir jābūt padziļinātai, lai ļautu veikt pielāgojumus darbībās, kas veicinās progresīvas ilgtermiņa pārmaiņas. Politika ir pastāvīgi jāpielāgo, lai reaģētu uz vietējās situācijas un konkrētās vides izmaiņām. Plānojot darbības, dažādos organizāciju līmeņos skaidri jānorāda izmantojamās uzraudzības, novērtēšanas un datu vākšanas metodes.

Uzraudzība ir elements, kas obligāti jāiekļauj arvien lielākā skaitā valsts politikas jomu. UN Women to definē šādi: “uzraudzība ir sistemātisks informācijas vākšanas, analīzes un izmantošanas process, lai izsekotu programmas virzībai uz tās mērķu sasniegšanu un palīdzētu vadības lēmumu pieņemšanā... Uzraudzība tiek veikta pēc programmas uzsākšanas un turpinās visu programmas īstenošanas laiku. Uzraudzību

⁸ <https://www.oecd.org/gov/budgeting/gender-budgeting.htm>

⁹ <https://www.oecd.org/gov/budgeting/gender-budgeting.htm>

¹⁰ <https://eige.europa.eu/publications/gender-budgeting-step-step-toolkit>

dažkārt dēvē par procesa, snieguma vai formatīvo vērtējumu. Vērtējums ietver atgriezenisko saiti, mācīšanās novērtējumu, tālāknodošanas līmeņus un rezultātus.”

Lai atbalstītu stabilas politikas uzraudzības un novērtēšanas sistēmas, ESAO liek uzsvāru uz trim pīlāriem:

- **veidot institucionālo sistēmu, ieviešot pareizos juridiskos, politiskos un organizatoriskos pasākumus, lai atbalstītu valsts rīcībpolitiku izpildi;**
- **veicināt pierādījumu izmantošanu un politikas uzraudzību un novērtēšanu, ieguldot valsts sektora prasmēs un politikas veidošanas procesos un atbalstot ieinteresēto personu iesaistīšanos;**
- **veicināt politikas uzraudzības un novērtēšanas kvalitāti, piemēram, izstrādājot pamatnostādnes, ieguldot spēju veidošanā un ex post pārskatīšanas un kontroles mehānismos.**

Datu vākšana ir neatņemama šo pieeju sastāvdaļa. Ir jāiesaista pētnieki nolūkā nodrošināt regulāru datu vākšanu un analīzi, lai pielāgotu darbības. Datu vākšanai un finanšu resursu piešķiršanai jābūt sistemātiskai, pastāvīgai un obligātai. Visām ieinteresētajām personām ir jāizveido juridiskā un tehniskā vide un procesi, lai nodrošinātu piekļuvi datiem un atbalsta platformām un rīkiem. Tiešsaistes atvērtie dati ir ļoti svarīgi pastāvīgai uzraudzībai/novērtēšanai un zinātniskās pētniecības stimulēšanai dzimumu līdztiesības jomā. Ļoti ieteicama ir arī sadarbība ar izglītības iestādēm, piemēram, universitātēm.

Visbeidzot, ir jāuzrauga un jānovērtē šo ieteikumu un darbību īstenošana un efektivitāte. Šim nolūkam mēs iesakām izveidot pastāvīgu augsta līmeņa grupu jautājumos par dzimumu līdztiesību sportā.

5. Izglītība

Izglītības, apmācības un informācijas atbalsta instrumentiem ir jābūt katra dzimumu līdztiesības rīcības plānu, stratēģiju un pasākumu, kas izriet no ieteikumiem, īstenošanas posma neatņemamai sastāvdaļai. Tie ir būtiski, lai sniegtu informāciju par jaunākajiem zinātniskajiem atklājumiem, apgūtu jaunu praksi un izskaidrotu politikas pamatojumu, un tie kopā ar atbilstošiem metodiskajiem līdzekļiem un atbilstošā formātā ir jāadresē visām stratēģiskajām ieinteresētajām personām. To galvenā funkcija ir atbalstīt īstenošanu, palielinot zināšanas par dzimumu līdztiesības politikas nozīmi un ietekmi, lai nodrošinātu, ka galvenie dalībnieki uzņemas atbildību par dzimumu līdztiesības plāniem.

Lai to panāktu, ieinteresētajām personām būtu jāizveido apmaiņas platformas, lai palīdzētu tām nodot attiecīgo vēstījumu un īstenot pasākumus vispiemērotākajā veidā. Lai apmierinātu šīs vajadzības, ir jāievieš dažādas izglītības platformas, metodes un programmas.

Izglītība ir stratēģisks instruments prioritāšu un sagaidāmo rezultātu noteikšanai un to publiskošanai mērķa grupās. Tāpēc tā ir daļa no pieejas, kas veicina konsekvenci un sinerģiju starp visiem sistēmas līmeņiem, ņemot vērā, ka jebkuras izmaiņas prasa laiku un resursus un var saskarties ar pretestību. Visizplatītākās darbības parasti ir apmācība dzimumu līdztiesības jautājumos (vispārēja vai pielāgota) un izpratnes veidošanas pasākumi.

“Lielākajai daļai bērnu sports sākas ar sporta nodarbībām skolā. Tāpēc ir būtiski, lai ISF, veicinot izglītību ar sporta palīdzību, nodrošinātu, ka dzimumu līdztiesība ir labi integrēta un izprasta visās sporta aktivitātēs jau no mazotnes un un katrā jaunatnes attīstības posmā. Eiropas Komisijas Augsta līmeņa grupas ziņojums ir ļoti nozīmīgs atbalsta instruments jaunatnei, jo tajā ir iesaistītas visas galvenās ieinteresētās personas, aptverot visus aspektus, lai panāktu dzimumu līdztiesību sportā.”

Kolē Gjelošaj
ISF ģenerālsekretāra
vietnieks

6. Komunikācija

Komunikācija ir neatņemama dzimumu līdztiesības stratēģijas sastāvdaļa, un tai vajadzētu ieņemt nozīmīgu lomu šī ziņojuma popularizēšanā un tā ieteikumu īstenošanā, ko veic ieinteresētās personas. Tādēļ ALG locekļi uzsvēr nepieciešamību īstenot ilgtermiņa komunikācijas plānu.

Visām ieinteresētajām personām ir jāuzņemas atbildība par šo ziņojumu, lai tas veicinātu konkrētu darbību struktūrētu īstenošanu. Ir nepieciešams stiprināt un strukturēt sadarbību starp ieinteresētajām personām, lai attīstītu to instrumentus, spējas, politiku un darbības, vienlaikus veicinot dialogu un pieredzes apmaiņu.

Sākotnējā stratēģija būtu saistīta ar visaptverošas informācijas sniegšanu ieinteresētajām personām, jo jebkuras izmaiņas prasa patiesu izpratni par to būtību un īstenošanas līdzekļiem. Tādējādi ziņojumam ir jābūt atsaucē dokumentam valsts politikas veidošanai. Tas ir paredzēts, lai to iekļautu sporta organizāciju rīcības plānos, kā arī kritiskai analīzei zinātnieku aprindās.

Ieteikumi ir šādi:

- izplatīt ziņojumu ieinteresētajām personām un darīt to plaši pieejamu kā atsaucē dokumentu gan starptautiskā, gan vietējā līmenī;
- nodrošināt finanšu resursus, cilvēkresursus un tehniskos līdzekļus, lai atbalstītu konsekvētus, ilgtermiņa un novatoriskus komunikācijas plānus un saistītās darbības šī ziņojuma popularizēšanai;

- informēt par šī ziņojuma izmantošanu;
- atsaukties uz ziņojumu saistībā ar darbībām, kas veiktas ieinteresēto personu dzimumu līdztiesības stratēģiju ietvaros;
- organizēt pasākumus, lai prezentētu un apspriestu ziņojumu;
- integrēt ziņojumu valsts rīcībpolitikās;
- tulkot ziņojumu visās oficiālajās ES valodās.

7. Dzimumu līdztiesības koordinatori (DLK)

Ļoti ieteicams, lai visas sporta organizācijas (no starptautiskām federācijām līdz vietējam līmenim) un valsts iestādes, kas ir iesaistītas sportā, ieceltu DLK, nolīgšot jaunu darbinieku vai apmācot kādu jau esošu organizācijas biedru.

Mērķis ir nodrošināt, ka dzimumu līdztiesības stratēģijas/rīcības plānus visefektīvākajā un organizētākajā veidā īsteno un pārrauga cilvēki, kuriem ir nepieciešamās zināšanas (t. i., teorētiska un praktiska izpratne par dzimumu līdztiesību, interseksionalitāti un kopienas attīstības pieejām).

Šis darbs ietver dažādu iniciatīvu izstrādi, īstenošanu un novērtēšanu, lai veicinātu dzimumu līdztiesību un novērstu ar dzimumu saistītu vardarbību. DLK būs svarīga loma tehnisko konsultāciju sniegšanā, darbību koordinēšanā un īstenošanā (apmācība par dzimumu līdztiesību un izpratnes vairošana) un noteikumu, procedūru un dzimumu līdztiesības integrētās pieejas piemērošanā programmās.

DLK uzdevumi ietver šādus aspektus, bet ne tikai:

- palīdzēt izstrādāt un vadīt dzimumu līdztiesības iniciatīvas attiecībā uz visiem programmas komponentiem un nodrošināt tehnisko atbalstu un apmācību par dzimumu līdztiesības pieejām dažādām ieinteresētajām personām;
- nodrošināt, ka dzimumu līdztiesības aspekti tiek integrēti vadības sistēmās, stiprinot un atbalstot dzimumu līdztiesības stratēģijas un veidojot organizācijas locekļu dzimumu līdztiesības nodrošināšanas spējas;
- nodrošināt, ka visās programmās tiek ņemti vērā dzimumu līdztiesības aspekti;
- formulēt galvenos dzimumu līdztiesības vēstījumus, kas iegūti no praktiskas pieredzes, novērtējumiem, pētījumiem un projektu īstenošanas;
- sniegt ieguldījumu īstermiņa un ilgtermiņa projektu mērķu un iniciatīvu formulēšanā, izstrādē un īstenošanā;
- apzināt iespējas integrēt dzimumu līdztiesības apsvērumus citās darbības jomās.

8. Vīrieši kā sabiedrotie

Sporta organizācijās vēsturiski dominē vīrieši. Joprojām pastāv liela atšķirība starp sieviešu un vīriešu skaitu vadošajos amatos sportā¹¹. Tāpēc vīrieši, kas ieņem amatus, kuros pieņem lēmumus, bieži tiek uzskatīti par šķēršļiem, jo mēdz atspoguļot vīrišķo hegemoniju¹². Tomēr zinātniskajā literatūrā ir skaidri pierādījumi par vīriešu kā sieviešu sabiedroto pozitīvo ietekmi sportā¹³. Tādējādi var pāriet no negatīva uz

pozitīvu skatījumu, kurā vīrieši tiek uzskatīti par daļu no risinājuma. Patiešām, alianses veidošana nozīmē, ka personas, kas ir daļa no dominējošās sociālās grupas, var sadarboties ar marginalizētu sociālo grupu, lai cīnītos pret sistēmisku apspiešanu un virzītos uz sistēmu, kurā vara tiek sadalīta taisnīgi¹⁴.

Dzimumu sadarbībā atzīst, ka vīrieši ieņem lielāko daļu amatu, kuros pieņem lēmumus, un tās mērķis ir izmantot viņiem pieejamās iespējas, lai radītu pārmaiņas sportā. To var izdarīt, atbalstot sievietes un nodrošinot viņām piekļuvi un iespējas aprindās, no kurām viņas parasti tiek izslēgtas¹⁵. Vadītājiem vīriešiem ir piekļuve stratēģiskām diskusijām, kurās izveido un pielāgo rīcībpolitikas, dodot viņiem iespēju atbalstīt radikālas organizatoriskas pārmaiņas sportā¹⁶. Šādi rīkojoties, vīrieši var piesaistīt papildu sabiedrotos, kas ir ļoti svarīgi, jo sabiedrotais viens pats nevar atrisināt problēmu¹⁷. Līdz ar to sabiedrotajiem vīriešiem ir svarīga loma, veidojot koalīciju tādu reformu veikšanai, kas var radīt pārmaiņas¹⁸.

Tāpēc ir ļoti svarīgi iedrošināt vīriešus kā dzimumu līdztiesības veicinātājus visās šajā ziņojumā aplūkotajās jomās.

14 Patel (2011)

15 Heffernan (2018)

16 Ely & Meyerson (2000)

17 Bishop (2002); Reason et al. (2005)

18 Heffernan (2018)

11 Burton (2015)

12 Burton (2019)

13 Heffernan (2018)

Es saņēmu lielu atbalstu gan no sportistiem, gan no sportistēm un sporta amatpersonām, lai kļūtu par pirmo sievieti, kas ievēlēta par SOK Atlētu komisijas priekšsēdētāju. Šis amats man ir devis iespēju atbalstīt, iedrošināt un konsultēt daudzas sportistes, tām stājoties vadošos amatos. Tikai strādājot kopā, mēs varam panākt dzimumu līdztiesību un bruģēt ceļu uz dzimumu līdzsvaru visos vadības līmeņos."

Claudia Bokel
Olimpiete un bijusī
SOK valdes locekle

Dalība

Vispārēja informācija

Kā uzsvērts galvenajos atsaucēs dokumentos¹⁹, regulāras un mērenas fiziskās aktivitātes sniedz dažādus veselības, psiholoģiskus un sociālus ieguvumus, savukārt mazkustīgs dzīvesveids ir riska faktors daudzu hronisku slimību attīstībai. Covid-19 pandēmija ir būtiski palielinājusi mazkustīga dzīvesveida izplatību, īpaši meiteņu un sieviešu vidū²⁰.

Saskaņā ar Eiropabarometra aptauju par sportu un fiziskajām aktivitātēm²¹ Eiropā sievietes (36 %) retāk nekā vīrieši (44 %) regulāri nodarbojas ar sportu. 40 % vīriešu nekad neveic nekādas fiziskas aktivitātes salīdzinājumā ar 52 % sieviešu. Pat ja starp dalībvalstīm pastāv ievērojamas atšķirības, sieviešu līdzdalība sportā vienmēr ir mazāka nekā vīriešu. Līdz ar vecumu sievietes aizvien retāk nodarbojas ar sportu: 33 % sieviešu vecuma grupā no 15 līdz 24 gadiem nenodarbojas ar fiziskām aktivitātēm. Vecuma grupā no 25 līdz 39 gadiem šis rādītājs līdz 42 %, vecuma grupā no 40 līdz 54 gadiem – līdz 50 %, savukārt vecuma grupā virs 55 gadiem – līdz 64 %. Vīriešiem mazkustīguma rādītājs ir 15 % vecuma grupā no 15 līdz 24 gadiem, 28 % vecuma grupā

no 25 līdz 39 gadiem, 39 % vecuma grupā no 40 līdz 54 gadiem un 58 % vecuma grupā virs 55 gadiem. Sievietes arī mazāk iesaistās ar sportu saistītās brīvprātīgās aktivitātēs nekā vīrieši (4 % salīdzinājumā ar 8 %)²².

Saskaņā ar jaunāko zinātnisko literatūru²³ šo atšķirību starp dzimumiem izraisa praktiski, personiski un sociokulturāli šķēršļi. Praktiskie šķēršļi ir laika trūkums, bērnu aprūpe un nauda, drošības apsvērumi un ierobežota piekļuve sporta telpām. Personiskie šķēršļi ir negatīva attieksme pret savu ķermeni, piemērota apģērba/aprīkojuma trūkums, pašapziņas/pašcieņas trūkums un vecāku/ģimenes ietekme. Sociokulturālie šķēršļi ietver uzskatu, ka sportā dominē vīrieši, dzimumu stereotipus, sieviešu, kuras rāda pozitīvu piemēru, trūkumu, uzmākšanos un vardarbību (skatīt sadaļu par vardarbību, kas saistīta ar dzimumu), kā arī attieksmi un aizspriedumus attiecībā uz seksualitāti, invaliditāti un etnisko piederību. Šo šķēršļu dēļ sievietes, salīdzinot ar vīriešiem, ar sportu biežāk nodarbojas ārpus sporta organizācijām un

19 ES fizisko aktivitāšu vadlīnijas; PVO fizisko aktivitāšu stratēģija Eiropas reģionam 2016.–2025. gadam; un PVO vadlīnijas par fiziskajām aktivitātēm un mazkustīgu dzīvesveidu

20 Garcia-Tascon et al. (2020).

21 https://data.europa.eu/data/datasets/s2164_88_4_472_eng?lo=%20cale=en&locale=lv

22 Eiropabarometra speciālaptauja Nr. 472: Sports un fiziskās aktivitātes (2018)

23 Abdelghaffar & Siham (2019); Andersen & Bakken (2019); Basterfield et al. (2016); Downward et al. (2014); Eime et al. (2015); Grima et al. (2017); Hickey et al. (2017); Hulteen et al. (2017); Jenkin et al. (2017); O'Reilly et al. (2018); Portela-Pino et al. (2020); Somers et & Hoare (2018); Spiteri et al. (2019); Storr et al. (publicēts presē)

sporta klubiem. Turklāt iepriekš minēto dzimumu stereotipu dēļ sievietes dažos sporta veidos (piemēram, dejās vai vingrošanā) ir pārāk plaši pārstāvētas, bet citos (piemēram, boksā vai regbijā) – nepietiekami pārstāvētas. Kad konstatējam šķēršļus dalībai sportā dzimumu binārās pieejas dēļ, mums arī jāatzīst, ka dažiem cilvēkiem šķēršļi ir nopietnāki. Nesen veiktā OUTSPORT aptaujā²⁴ atklājās, ka 90 % respondentu uzskata, ka homofobija/transfobija sportā ir izplatīta dažādu problēmu dēļ, sākot ar negatīvu personīgo pieredzi un beidzot ar homofobiskas/transfobiskas valodas lietošanu²⁵.

Sarah Townsend
EGLSF līdzpriekšsēdētāja

“Līdztiesība sportā nozīmē ikvienam piedāvāt vienādas iespējas sportā visos līmeņos – no dalības līdz vadībai. To sasniegt nozīmē izaicināt sevi, savus klubus un mūsu sporta struktūras; tas nozīmē mainīt sporta kultūru un mācīties, kā pieņemt daudzveidību.”

Ieteikumi

1. Integrēt dzimumu līdztiesības aspektus visās sporta rīcībpolitikās un stratēģijās

Iekļaut dzimumu līdztiesības aspektus visās sporta, jaunatnes, veselības un izglītības rīcībpolitikās, resursu piešķiršanā un lēmumu pieņemšanā. Sākot ar skolām, izveidot mehānismus, lai atbalstītu visu vecumu meiteņu un sieviešu nodarbošanos ar sportu, jo īpaši neaizsargātāko un mazāk aktīvo grupu vidū. Sniegt iespējas sievietēm piedalīties sportā, sākot no amatieru līmeņa līdz pat elites līmenim, lai nodrošinātu veselības, iespēju palielināšanas, iekļaušanas un integrācijas mērķu un ietekmes konvergenci. Veicināt darba/mācību un ģimenes dzīves līdzsvaru un nodarbošanos ar sportu.

2. Izstrādāt dzimumu līdztiesības rīcības plānus un piešķirt finansējumu, lai veicinātu iespējas visām meitenēm un sievietēm iesaistīties sportā

Šajos rīcības plānos būtu jāņem vērā sievietes visā to daudzveidībā, un tiem jābūt vērīgiem uz visu vecumu sieviešu līdzdalību sportā. Tajos būtu arī jāuzsver iespējas, ko sports sniedz meitenēm un sievietēm brīvprātīgā darba, pilsoniskuma un kopienas vadības ziņā.

3. Garantēt vienlīdzīgu piekļuvi resursiem (tostarp norises vietām, aprīkojumam un apģērbam)

Likvidēt šķēršļus un diskriminējošu attieksmi pret meitenēm un sievietēm. Visām meitenēm un sievietēm nodrošināt vienlīdzīgu piekļuvi treniņu un sacensību laikiem, kvalitatīvai infrastruktūrai un aprīkojumam. Attīstīt drošas publiskas iekštelpu un āra sportošanas vietas.

4. Progresa/īstenošanas uzraudzība un izvērtēšana

Mudināt Eiropas Komisiju, dalībvalstis un sporta organizācijas uzraudzīt un novērtēt dzimumu līdztiesības pašreizējo statusu, virzību uz to un šķēršļus. Izstrādāt saskaņotu uzraudzības un novērtēšanas metodiku.

²⁴ <https://www.out-sport.eu/survey-2/>

²⁵ Eiropas Komisijas speciālaptauja Nr. 472: Sports un fiziskās aktivitātes (2018)

Turpmākā virzība

Eiropas Komisija

- Turpināt sadarbību ar Eiropas Padomi un turpināt attīstīt un īstenot projektu All-In.
- Veicināt un atbalstīt pētījumus par dzimumu līdztiesību sportā un radīt iespējas minoritāšu grupām, ņemot vērā interseksionalitāti.
- Iekļaut dzimumu līdztiesības integrēto pieeju programmā Erasmus+ un citos ES finansēšanas instrumentos. Uzsvērt iespēju piešķirt līdzekļus no Eiropas Reģionālās attīstības fonda dzimumu līdztiesības uzlabošanai sporta struktūrās.
- Izmērīt, uzraudzīt, novērtēt un informēt par panākto progresu dzimumu līdztiesības jomā sportā. Mobilizēt tādas struktūras kā EIGE.
- Veicināt meiteņu un sieviešu informētību, izmantojot Eiropas sporta nedēļu un HealthyLife-style4All.
- Izveidot rīkus, ar kuru palīdzību sporta organizācijas varētu godināt iedvesmojoša piemēra rādītājus un sieviešu un meiteņu līdzdalības piemērus (piemēram, BeEqual balvas vai īpašas BeInclusive ES sporta balvu kategorijas izveide).
- Izveidot dialogu ar visām ieinteresētajām personām, lai veicinātu dzimumlīdztiesīgas iespējas sportā.

Dalībvalstis

- Noteikt, ka valsts finansējums sporta organizācijām ir atkarīgs no stratēģisko dzimumu līdztiesības plānu un darbību izstrādes un īstenošanas.
- Sadarbībā ar sporta organizācijām izveidot politiku dzimumu līdztiesības veicināšanai sportā.
- Panākt, lai valsts iestādes novērtētu ierosinātos sporta projektus un programmas, izmantojot praktisku un uz dzimumu balstītu pieeju.
- Uzsvērt, cik svarīgi ir piešķirt resursus kvalitatīvu fiziskās audzināšanas programmu nodrošināšanai skolās un ārpusskolas sporta nodarbībās visu vecumu meitenēm un visā to daudzveidībā, lai novērstu fiziskās audzināšanas un skolas sporta nodarbību pamešanu.
- Nodrošināt drošas telpas un aprīkojumu visām meitenēm un sievietēm, jo īpaši vietās, kas tiek finansētas no valsts līdzekļiem (tostarp skolās).

- Pieprasīt, lai kvalificēti treneri, tiesneši un vadītāji veicinātu sieviešu drošu dalību sportā.
- Apstiprināt starptautiskās cilvēktiesību un sieviešu tiesību konvencijas, lai veicinātu sporta iespējas un aizliegtu ieviest dzimumu diskriminējošus noteikumus un procesus.
- Pārskatīt tiesību aktus, īstenot procedūras un nodrošināt stimulus un finansiālu atbalstu, lai veicinātu ar sportu saistītu dzimumu līdztiesības politiku, izglītību un pētniecību.

Starptautiskās un valsts sporta organizācijas

- Sniegt finansējumu dalīborganizācijām, lai mudinātu tās izstrādāt un īstenot dzimumu līdztiesības plānus un darbības.
- Veidot dzimumlīdztiesīgu sporta politiku, pārskatot noteikumus, sniedzot finansiālu atbalstu un citus stimulus un ieviešot jaunas procedūras.
- Atbalstīt valsts, reģionālo un vietējo sporta infrastruktūru (tostarp skolās), nodrošinot drošu telpu un aprīkojuma pieejamību visām meitenēm un sievietēm.
- Sniegt finansiālu, materiālu un izglītojošu atbalstu kvalificētiem treneriem, tiesnešiem un vadītājiem, lai veicinātu sieviešu drošu dalību sportā.
- Nodrošināt visām meitenēm un sievietēm vienādas iespējas sacensties sportā visos līmeņos (piemēram, izstrādāt programmas, kas palīdz novērst dzimumu līdzsvara trūkumu).
- Izmantot esošās programmas, kas saistītas ar nozīmīgiem sporta notikumiem, lai palielinātu meiteņu un sieviešu iespējas piedalīties sportā.

Tautas sporta nodibinājumi

- Izveidot dzimumu līdztiesības un aizsardzības politiku meitenēm un sievietēm visā to daudzveidībā.
- Nodrošināt un aizsargāt drošu telpu un aprīkojuma pieejamību visām meitenēm un sievietēm.
- Ētikas kodeksos iekļaut disciplinārus pasākumus un procedūras attiecībā uz vardarbību, kas saistīta ar dzimumu, ļaunprātīgu izmantošanu un uzmākšanos un izveidot atbalsta pakalpojumus cietušajiem.
- Iecelt dzimumu līdztiesības koordinatorus.

Trenēšana un tiesāšana

Vispārēja informācija

Saskaņā ar Eurobarometra aptauju par sportu un fiziskajām aktivitātēm²⁶ vīrieši (30 %) biežāk nekā sievietes (23 %) kļūst par treneriem. Pamatojoties uz septiņu ES dalībvalstu rādītājiem, EIGE 2015. gada ziņojumā par dzimumu līdztiesību sportā ir secināts, ka tikai 20–30 % sporta treneru Eiropā

ir sievietes²⁷. Tāpat 2020. gada Tokijas olimpiskajās spēlēs tikai 13 % treneru un 30,5 % tiesnešu bija sievietes. Tādējādi sievietes ir acīmredzami nepietiekami pārstāvētas treneru un tiesnešu amatos, jo īpaši elites līmenī. Turklāt sievietes treneres un tiesneses galvenokārt darbojas sporta veidos ar

 Kopējais darbs ar ekspertiem ALG ir ļoti skaidri parādījis esošās nepilnības saistībā ar dzimumu līdztiesību sportā un ir palīdzējis izstrādāt atbilstošus ieteikumus rīcībai, lai panāktu godīgu sadarbību starp visiem sportā iesaistītajiem. Es ceru un novēlu, lai turpmākajos gados par sportu atbildīgās personas ES dalībvalstīs to patiešām īstenotu.”

Christa Prets
100%Sport Austria
prezidente

26 https://data.europa.eu/data/datasets/s2164_88_4_472_eng?locale=en

27 <https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-sport>

augstu sieviešu dalības līmeni, piemēram, dejās vai vingrošanā²⁸. Viņas arī ir vairāk iesaistītas vietējā un reģionālā līmenī, nevis valsts un starptautiskā līmenī²⁹.

Saskaņā ar jaunāko zinātnisko literatūru³⁰ šo atšķirību starp dzimumiem izraisa tādas problēmas kā organizatoriskie, sociokulturālie, starppersonu un personiskie šķēršļi. Organizatoriskie, sociālie un kultūras šķēršļi ietver sieviešu treniņu iespēju trūkumu, trenēšanas uzskatīšanu par vīriešu darbu, kā arī dzimumu stereotipus, kas saistīti ar tādiem faktoriem kā starptautiskās pieredzes un iespēju trūkums, sieviešu treneru tīklu trūkums un intereses trūkums par šiem jautājumiem vadības līmenī. Starppersonu šķēršļi ietver apmācības koordinators atbalsta trūkumu un negatīvu mijiedarbību ar kolēģiem vīriešiem dzimumu stereotipu dēļ. Personiskie šķēršļi ir atalgojuma trūkums, grūtības līdzsvarot ģimenes dzīvi un pilna laika trenera darbu, dzimumu stereotipu ietekme uz pašapziņu/pašvērtējumu un izglītības programmu trūkums.

Sievietēm, kuras rāda pozitīvu piemēru citiem, ir nozīmīga loma sieviešu līdzdalības palielināšanā sportā³¹, taču, šķiet, ka tas neattiecas uz trenera darbu³², bet attiecas uz darba turpināšanu: sievietes, kas sāk trenera darbu, četras reizes biežāk paliek šajā amatā, ja viņām ir piemērs, kam sekot.

Tādējādi mentoringa iniciatīvām ir ievērojama ietekme³³ pat tad, ja šī prakse joprojām ir konceptuāli neskaidra³⁴ un ieguvumi ir ierobežoti individuālā un starppersonu līmenī³⁵. Organizatoriskajam/sociokulturālajam līmenim būtu jāpievērš lielāka uzmanība. Izskatās, ka līdztekus mentoringa programmām divējāda stratēģija, kas sastāv no formāliem noteikumiem (piemēram, mērķiem un kvotām) un uz sievietēm vērstas pieejas preferenciālai attieksmei, pozitīvi ietekmē sieviešu treneru pieņemšanu darbā un iespēju palielināšanu³⁶.

Attiecībā uz sievietēm tiesnesēm jānorāda, ka nesen veikts zinātniskās literatūras pārskats liecina par to, ka šajā jomā trūkst pētījumu, jo īpaši Eiropas līmenī³⁷. Daži pieejamie pētījumi ir vērsti uz četrām tēmām: šķēršļi, atbalsts, motīvi un darba turpināšana. Galvenie šķēršļi ir saistīti ar spēlētāju, treneru un skatītāju negatīvajiem priekšstatiem un pret dzimumu vērstu attieksmi pret sievietēm tiesnesēm³⁸.

Ieteikumi

1. Nodrošināt izglītību un atbalstīt trenēšanas un tiesāšanas iespējas sievietēm no amatieru līmeņa līdz pat elites līmenim

Nodrošināt, ka treneru un tiesnešu izglītības programmās tiktu noteikti dzimumu līdzsvara mērķi. Izstrādāt iniciatīvas un programmas ar minimāliem līdzdalības mērķiem, lai sniegtu sievietēm valsts un starptautisku pieredzi (no valsts līmeņa līdz pat starptautiskiem čempionātiem).

2. Mentorings

Attīstīt mentoringa iniciatīvas visos līmeņos.

3. Izmainīt darbā pieņemšanas procesus un stimulus

Izveidot atbilstošus darbā pieņemšanas procesus, lai padarītu trenēšanu un tiesāšanu pievilcīgu un pieejamu sievietēm brīvprātīgā darba un profesionālā līmenī. Stimulēt sieviešu pieņemšanu darbā visos līmeņos, īpašu uzmanību pievēršot valsts komandām un augstāka līmeņa amatieriem.

4. Veicināt pievilcību un komunikāciju

Investēt kampaņās, lai piesaistītu un uzturētu meiteņu un sieviešu interesi par trenēšanu un tiesāšanu. Identificēt un popularizēt pozitīva piemēra rādītājus un trenera/tiesneša darba pozitīvos aspektus.

5. Pētniecība/datu vākšana

Investēt pētniecībā, izglītībā un politikā, kas veicina un aizsargā sievietes treneru un tiesnešu amatos. Ieviest rīkus un procesus, kas veicina datu vākšanu un pētniecību, kā arī vairo zināšanas. Veicināt informācijas apmaiņu Eiropas līmenī, pieprasot, lai valstis izveidotu valsts treneru un tiesnešu reģistrus, kas satur informāciju par trenerēm sievietēm.

28 LaVoi (2017)

29 Norman (2021a)

30 LaVoi (2017); Banwell (2021); Day (2021); Norman (2021b)

31 Mutter & Pawlowski (2014)

32 Wasend & LaVoi (2019)

33 Banwell et al. (2019)

34 Leeder & Sawiuk (publicēts presē)

35 Banwell et al. (2020)

36 Tjønndal (2021)

37 Baxter et al. (publicēts presē)

38 Forbes et al. (2015); Nordstrom et al. (2016)

Turpmākā virzība

Eiropas Komisija

- Veicināt labo praksi un mērķus, lai atbalstītu sievietes treneres un tiesneses.
- Veicināt nosacījumu attiecībā uz sievietēm trenerēm un tiesnesēm iekļaušanu dzimumu līdztiesības plānos un dalībvalstu un sporta organizāciju pasākumos.
- Pievērst uzmanību pētniecības finansēšanas iespējām un aicināt dalībvalstis standartizētā veidā apzināt sieviešu treneru un tiesnešu skaitu, sagatavotību un pieredzi.
- Atbalstīt informatīvas kampaņas, kurās sievietes un vīrieši tiek attēloti dažādos sporta veidos un lomās bez dzimumu stereotipiem.

Dalībvalstis

- Piešķirt finansējumu dzimumu līdztiesības inspektoru darbam, sākot no valsts līmeņa līdz pat amatieru līmenim.
- Valsts dzimumu līdztiesības plānos izstrādāt noteikumus attiecībā uz sievietēm trenerēm un tiesnesēm.
- Veicināt vienādas iespējas un vienādu atalgojumu sievietēm trenerēm un tiesnesēm.
- Noteikt mērķus sieviešu atlasei un attīstībai treneru un tiesnešu amatā.
- Uzraudzīt un novērtēt dzimumu līdztiesības pasākumus.
- Atbalstīt mentoringa programmas, sākot no skolas un amatieru līmeņa līdz pat profesionālam līmenim.
- Veicināt darba un privātās dzīves līdzsvaru un ģimenei draudzīgus nodarbinātības pasākumus.
- Atbalstīt izglītības programmas, kurās pievēršas dzimumu stereotipiem skolās un sporta organizācijās.
- Atbalstīt informatīvas kampaņas, kurās sievietes un vīrieši tiek attēloti dažādos sporta veidos un lomās bez dzimumu stereotipiem.
- Sākt papildu pētījumus par kultūras un organizatoriskiem šķēršļiem, ar kuriem saskaras augsti kvalificētas sievietes treneres un citas treneres, kuras vēlas kļūt vai nav spējušas kļūt par augsta līmeņa trenerēm.

Starptautiskās un valstu sporta organizācijas

- Izstrādāt un īstenot noteikumus, kas nodrošinātu sieviešu, kas ir augsti kvalificētas treneres un tiesneses, vienlīdzīgu pārstāvību vadītāju amatos un treneru komandās (piemēram, pakāpeniski sasniedzami mērķi attiecībā uz sporta sacensībām, izglītojošiem semināriem utt.).

- Noteikt dzimumu nelīdztiesības novēršanu trenēšanas un tiesāšanas jomā par prioritāti un izstrādāt rīcības plānu sieviešu treneru un tiesnešu pieņemšanai darbā, apmācībai un attīstībai.
- Piedāvāt attīstības iespējas sievietēm trenerēm visos līmeņos, izmantojot ēnošanu, prakses kopienas, mentoringu un sadarbības programmas.
- Regulāri uzraudzīt dzimumu nelīdztiesību trenēšanas/tiesāšanas jomā un ieviest pasākumu efektivitāti.
- Visās apmācību programmās iekļaut moduli par diskriminācijas novēršanu (ar uzsvaru uz dzimumu un rasu aizspriedumiem, fobiju pret LGBTQI+ utt.).
- Izstrādāt un īstenot pasākumus sieviešu treneru un tiesnešu noturēšanai (piemēram, vairāk izglītības un specializācijas iespēju, atklāti darbā pieņemšanas procesi, bērnu kopšanas atbalsts).
- Ieviest pasākumus, lai atbalstītu sieviešu elites sportistu pāreju no sportistes karjeras uz treneres karjeru un no sportistes karjeras uz tiesneses karjeru visos posmos.
- Izstrādāt un īstenot pasākumus, kas veicina darba un privātās dzīves līdzsvaru un nodrošina sieviešu treneru un tiesnešu fizisko, psiholoģisko un sociālo labsajūtu. Pielāgot sacensību plānošanu dažādos līmeņos, īpaši amatieru līmenī, lai ļautu sievietēm apvienot treneres darbu ar personīgo dzīvi.
- Popularizēt sievietes treneres un tiesneses, kas rāda pozitīvu piemēru citiem, un attēlot sievietes vadītāju lomās, lai cīnītos pret dzimumu stereotipiem. Iesaistīt šajā procesā vīriešus.
- Izveidot mentoringa programmu meitenēm/sievietēm, kuras interesējas par trenēšanu un tiesāšanu tautas sporta līmenī, tostarp skolās. Mudināt klubus piedalīties šajā procesā.

Tautas sporta nodibinājumi

- Attīstīt iekšējos procesus, lai sievietes varētu kļūt par klubu trenerēm un tiesnesēm.
- Izveidot mentoringa programmu meitenēm/sievietēm tautas sporta līmenī. Mudināt klubus piedalīties šajā procesā.
- Pielāgot sporta treniņu un sporta sacensību plānošanu dažādos līmeņos, īpaši tautas sporta līmenī, lai ļautu sievietēm apvienot treneres/tiesneses darbu ar personīgo dzīvi.
- Dalīties pieredzē ar organizācijām, kuru biedri ir treneri vai tiesneši.
- Piedāvāt sievietēm stimulus iesaistīties trenēšanā un tiesāšanā (piemēram, bezmaksas dalību).
- Ieviest pasākumus sieviešu treneru un tiesnešu noturēšanai (piemēram, vairāk izglītības un specializācijas iespēju, atklāti darbā pieņemšanas procesi, bērnu kopšanas atbalsts).
- Īstenot pasākumus, kas veicina darba un privātās dzīves līdzsvaru un nodrošina sieviešu treneru un tiesnešu fizisko, psiholoģisko un sociālo labsajūtu.
- Popularizēt vietējās sievietes treneres un tiesneses, kas rāda pozitīvu piemēru. Iesaistīt šajā procesā vīriešus.
- Paaugstināt meiteņu izpratni par trenēšanas un tiesāšanas priekšrocībām jau no mazotnes.

Vadība

Vispārēja informācija

Ievērojamā daļā zinātnisko pētījumu ir ziņots par diskriminācijas pierādījumiem sporta nozares vadībā un pārvaldībā³⁹. Pētījumos galvenā uzmanība tika pievērsta dzimumu un rasu daudzveidības trūkumam vadītāju vidū⁴⁰. Sieviešu un dažādas ādas krāsas cilvēku būtiski nepietiekama pārstāvība vadošajos amatos ir konstatēta visos līmeņos, sākot no vietējiem klubiem līdz pat starptautiskajām federācijām⁴¹. EIGE atklāja, ka vidēji tikai 14 % no augstākajiem amatiem, kuros pieņem lēmumus, ES dalībvalstu sporta federācijās ieņem sievietes, šim rādītājam svārstoties no 3 % Polijā līdz 43 % Zviedrijā⁴².

Nesen veiktā literatūras pārskatā⁴³, kura pamatā ir daudzlīmeņu perspektīva, tika noteikti dažādi faktori, kas var palīdzēt labāk izprast sieviešu nepietiekamo pārstāvību sporta nozares vadībā. Makrolīmenī organizācijas demogrāfija (t. i., kurš tiek uzskatīts par piemērotāko personu konkrētam amatam), hegemoniskā vīrišķība (t. i., vīrišķības forma, kurā stereotipiskas vīrišķās iezīmes un atribūti tiek pārmērīgi uzsvērti), varas spēles, ieinteresēto personu ietekme un institucionālā diskriminācija ir galvenie faktori, kas nosaka sieviešu trūkumu vadošajos amatos.

Starplīmenī darbības balstās uz uzskatu, ka vīrieši ir spēcīgi, bet sievietes piekāpīgas. Līdz ar to visus nozīmīgos amatus ieņem vīrieši. Liela nozīme ir arī organizācijas kultūrai (piemēram, tādas uzvedības saglabāšanai, kas pastiprina hegemonisku vīrišķību), negatīviem stereotipiem un diskriminācijai (t. i., mazāka resursu apjoma piešķiršana sievietēm).

Mikrolīmenī liela ietekme ir sociālajam kapitālam (piemēram, tīkliem un mentoriem). Tā kā sievietēm nav pieejams nepieciešamais sociālais kapitāls, viņām ir ievērojami mazāk iespēju. Pētījumos ir arī norādīts, ka sievietēm ir mazākas ambīcijas nekā vīriešiem hegemoniskās vīrišķības un ar to saistīto negatīvo stereotipu dēļ.

Saskaņā ar dažādiem zinātniskiem pētījumiem kvotas ir viens no efektīvākajiem veidiem, kā palielināt dzimumu līdztiesību sporta nozares vadībā⁴⁴.

39 Adriaanse (2016); Burton (2019); Elling et al. (2018); Evans & Pfister (2021); Kilvington & Price (2017); Pape (2020); Piggott (2021)

40 Delorme (2021)

41 Fowler Harris et al. (2015)

42 <https://eige.europa.eu/topics/sport>

43 Burton (2015)

44 Adriaanse (2017); Adriaanse & Schofield (2014); Sisjord et al. (2017); Valiente (publicēts presē)

 Ir lieliski redzēt, ka katru dienu visā pasaulē sportā iesaistās arvien vairāk meiteņu un sieviešu. Tomēr sievietes vadošos amatos ir reti sastopamas, un mums ir vairāk un neatlaidīgāk jāiesaistās vietējā, valsts un starptautiskā līmenī, lai sportā ļautu izglītoties un nodrošinātu iespējas un līdzvērtīgas pozīcijas ikvienam.”

Ieteikumi

1. Nodrošināt drošas pozīcijas – sniegt sievietēm iespējas

Apņemties ievērot dzimumu līdztiesības principu sporta nozares vadībā un atbalstīt pasākumus, lai palielinātu sieviešu skaitu brīvprātīgos un augsta līmeņa vadošajos amatos.

2. Daudzveidības priekšrocības

Palielināt izpratni un izglītot sporta nozares vadītājus par to, cik liela nozīme ir dažādu dzimumu pārstāvēi valdēs un komitejās.

3. Vienlīdzīga pārstāvība

Ieviest 50 % sieviešu pārstāvības kvotu lēmēj institūcijās visos līmeņos. Noteikt pilnvaru termiņu ierobežojumus. Nodrošināt daudzveidīgas pārstāvības formas, tostarp vadošajos amatos. Īstenot labas pārvaldības principus.

4. Iespējas un izpratnes vairošana

Izveidot izglītības programmas visām sporta struktūrām, kas ir paredzētas visu vecumu cilvēkiem, lai palielinātu izpratni par iespējām, ieguvumiem un neapzinātiem aizspriedumiem, kas sievietes attur no vadošu amatu ieņemšanas. Nodrošināt, lai pēc iespējas vairāk sieviešu varētu aktīvi darboties ar sportu saistītu aktivitāšu vadībā.

5. Instrumenti un pasākumi

Atbalstīt īpašu instrumentu izmantošanu un sadarboties ar trešām pusēm, kas specializējas vadības un dzimumu līdztiesības politikas novērtēšanā un īstenošanā.

Turpmākā virzība

Eiropas Komisija

- Veicināt līdzekļu un paraugprakses piemēru izmantošanu sporta nozares vadītāju dzimumu līdztiesības rīcības plānu izstrādei, īstenošanai, uzraudzībai un novērtēšanai.
- Sadarboties ar tādām organizācijām kā Starptautiskā Olimpiskā komiteja, Apvienoto Nāciju Organizācija vai kustība HeForShe, kurās ir izveidotas īpašas stratēģijas, kas sekmē sieviešu aizstāvību no vīriešu puses, un mācīties no to radītajiem paraugprakses piemēriem.

Dalībvalstis

- Piešķirt līdzekļus un izstrādāt, īstenot, uzraudzīt un novērtēt rīcības plānus dzimumu līdztiesības nodrošināšanai vadošajos sporta nozares amatos.
- Nodrošināt dzimumu līdzsvaru valdībā un iecelt sievietes galvenajos amatos, kuros pieņem lēmumus.
- Piedāvāt finansējumu sporta organizācijām, lai mudinātu tās nodrošināt dzimumu līdzsvaru vadošajos amatos.
- Pieprasīt, lai organizācijas, kas saņem finansējumu, noteiktu pilnvaru termiņu ierobežojumus un minimālos pārstāvības mērķus, ieceltu dzimumu līdztiesības inspektorus un ziņotu par savu darbu dzimumu līdztiesības jomā.

Starptautiskās un valstu sporta organizācijas

- Pieņemt dzimumu līdztiesības stratēģiju, par galveno prioritāti izvirzot vadību. Noteikt dzimumu līdztiesības mērķus attiecībā uz amatiem, kuros pieņem lēmumus. Labas pārvaldības piemēri⁴⁵:
 - ne vairāk kā trīs pilnvaru termiņi vienā un tajā pašā amatā;
 - dzimumu rotācija visos galvenajos vēlētajos amatos (piemēram, prezidents, kases pārvaldnieks, sekretārs);
 - minimālais mērķis sieviešu pārstāvībai lēmējinstitūcijās;
 - gan sieviešu, gan vīriešu ekspertu iesaistīšana dzimumu līdztiesības struktūrās un vīriešu iespējas darboties kā dzimumu līdztiesības veicinātājiem;
 - dzimumu līdztiesības datu publicēšana gada pārskatos;
 - daudzveidības portfeļa izveide.
- Ieviest dzimumlīdztiesīgus un pārredzamus personāla atlases un amatu pārņemšanas plānošanas procesus.
- Izstrādāt līderības programmas, lai iedrošinātu un sagatavotu sievietes kandidēšanai uz amatiem, kuros pieņem lēmumus.

- Piešķirt līdzekļus un īstenot pasākumus, lai palielinātu sporta nozares vadītāju amatus ieņemšo sieviešu skaitu.
- Nodrošināt dzimumu dažādību dzimumu līdztiesības komitejās un darba grupās.
- Popularizēt sievietes, kas strādā kā vadītājas un menedžeres sporta jomā un rāda pozitīvu piemēru citiem.

Tautas sporta nodibinājumi

- Nodrošināt, lai sievietes būtu vienlīdzīgi pārstāvētas amatos, kuros pieņem lēmumus, un lai meiteņu un sieviešu bažas tiktu paustas un ņemtas vērā.
- Vērsties pie savas valsts pārvaldes iestādes vai Nacionālās Olimpiskās komitejas, lai saņemtu norādījumus par dzimumu līdztiesību.
- Piedalīties ikgadējā kopsapulcē un sniegt ieguldījumu diskusijās par daudzveidību.
- Kopīgi meklēt sabiedrotos (piemēram, citus vietējos sporta klubus, vietējo sporta padomi, izglītības iestādes) un veicināt izpratni.

Sporta sociālie un ekonomiskie aspekti

Vispārēja informācija

Sports ir daļa no ES sociālajiem un ekonomiskajiem mērķiem, un vīriešu un sieviešu līdztiesība ietver arī līdztiesību darba tirgū⁴⁶. Eiropas sociālo tiesību pilārā⁴⁷ ES apņemas veicināt vienlīdzīgu attieksmi un iespēju vienlīdzību starp sievietēm un vīriešiem visās jomās.

ALG biedru galvenā uzmanība tika vērsta uz vienlīdzības principa piemērošanu, lai novērstu darba samaksas un pensiju atšķirības un nodrošinātu vienlīdzīgas iespējas, sociālo aizsardzību un drošu darba vidi. ALG atbalsta piecus galvenos principus, kas minēti Starptautiskās darba organizācijas (SDO) 2021. gada ziņojumā "Pilnvērtīgu iespēju nodrošināšana sievietēm darba vidē"⁴⁸, proti:

- **panākt vienādu atalgojumu par līdzvērtīgu darbu;**
- **novērst un izbeigt ar dzimumu saistītu vardarbību un uzmākšanos darba vidē;**
- **veicināt darba un privātās dzīves līdzsvaru un vienlīdzīgu aprūpes pienākumu sadali;**

- **atbalstīt sieviešu vienlīdzīgu līdzdalību lēmumu pieņemšanā darba vidē;**
- **veidot tādu nākotnes darba vidi, kas atbilst sieviešu vajadzībām.**

Sieviešu un vīriešu nelīdztiesība darba tirgū īpaši labi ir redzama sporta nozarē. ES darba tirgū kopumā sievietes ieņem tikai trešdaļu vadošo amatu. Viņas ieņem arī lielāko daļu nepilna darba laika darbvieta, un viņu atalgojums ir ievērojami mazāks. Atalgojuma atšķirības starp dzimumiem⁴⁹ ir ievērojamas. Sievietes pelna vidēji par 14 % mazāk nekā vīrieši, un vadības līmenī šis rādītājs sasniedz pat 23 %⁵⁰. Darba samaksas un pensiju atšķirības ir saistītas ar kultūras, juridiskiem, sociāliem un ekonomiskiem faktoriem, kas ir daudz plašāki nekā jautājums par vienādu atalgojumu par līdzvērtīgu darbu un ietver bērnu aprūpi, nodokļu sistēmas, izglītību un kultūras normas⁵¹.

46 Līguma par Eiropas Savienību 2. pants

47 https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights_lv

48 https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_ent/---multi/documents/publication/wcms_773233.pdf

49 Nekorīgētā vīriešu un sieviešu darba samaksas atšķirība atspoguļo starpību starp algoto vīriešu un sieviešu vidējo bruto stundas izpelnu kā procentuālo daļu no algoto vīriešu vidējās bruto stundas izpelnas. (<https://ec.europa.eu/eurostat/web/labour-market/earnings>)

50 <https://ec.europa.eu/eurostat/cache/infographs/womenmen/bloc-2d.html?lang=en>

51 Labour Market Equality Driving Economic Growth Women in a Man's World: Ronald Bachmann and Peggy Bechara: Policy Brief. 2018. gada oktobris, Wilfried Martens Centre for European Studies

Eurostat⁵² norāda, ka 2020. gadā ES sporta nozarē strādāja vairāk nekā 1,3 miljoni cilvēku – 0,7 % no visiem nodarbinātajiem. Nodarbinātība sportā pieaug straujāk nekā kopējā nodarbinātība (8,5 % laikā no 2015. līdz 2020. gadam). Jaunieši un vīrieši ir labi pārstāvēti: 33 % nodarbināto ir vecumā no 15 līdz 29 gadiem un 57 % ir vīrieši, kas ir lielāks īpatsvars nekā darba tirgū kopumā. Attiecībā uz COVID-19 ietekmi jānorāda, ka no 54 000 darbvieta, kas sporta jomā tika zaudētas laikā no 2019. līdz 2020. gadam, 52 000 bija sieviešu darba vietas. Turklāt sporta jomā procentuāli tika zaudēts lielāks darbvieta skaits nekā ekonomikā kopumā: 4 % salīdzinājumā ar 1,3 %.

SportingIntelligence Global Sports Salaries Survey⁵³ salīdzināja sieviešu un vīriešu algas un aprēķināja atalgojuma nevienlīdzības koeficientu 1 pret 101. Jāuzsver arī tas, ka sieviešu sporta jomā atalgojuma atšķirības ir ļoti lielas. Piemēram, sieviešu futbola pirmajā līgā Francijā atalgojuma nevienlīdzības koeficients ir 1 pret 30. Atšķirības īpaši izteiktas ir vidē, kur ļoti neliels skaits sportistu saņem ļoti lielas algas. Tomēr pieaugošajai interesei par sieviešu sportu ir jāuzlabo sieviešu darba un sociālie apstākļi šajā nozarē.

52 https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Employment_in_sport#Men_outnumber_women_in_sport_employment

53 <https://www.globalsportssalaries.com/>

Marijke Fleuren van Walsem

Eiropas Hokeja federācijas prezidente, FIH valdes locekle

Kopā” būs mūsu mantra, lai vienlīdz lielā mērā atbalstītu gan sievietes, gan vīriešus viņu mērķu sasniegšanā spēles laukumā un ārpus tā. 50/50 visos aspektos! Mēs gūstam panākumus, taču joprojām ir nepieciešams dialogs, dati, prezentācijas un reāls atbalsts. Bet mēs to panāksim. Kopā!”

Ieteikumi

1. Nodrošināt vienlīdzīgu tiesisko regulējumu

Veicināt vienādus līgumu nosacījumus (nodarbinātība, mediji, sponsorēšana). Nodrošināt, ka tiesību akti un noteikumi attiecībā uz meiteņu un sieviešu aizsardzību tiek piemēroti un pielāgoti dažādiem nodarbinātības veidiem.

2. Nodrošināt vienlīdzīgas iespējas

Nodrošināt vienlīdzīgas iespējas un nosacījumus profesionālām sportistēm, tostarp karjeras maiņas programmas. Ieviest pārskatāmus personāla atlases procesus.

3. Stabili sociālie pabalsti

Izveidot procesus visu veidu ekonomiskās nevienlīdzības mazināšanai. Veicināt strukturētu sociālo dialogu un juridisko un administratīvo atbalstu. Nodrošināt, ka tiek pilnībā ievērotas sieviešu tiesības, kas noteiktas valsts darba tiesībās (risinot jautājumus par darba samaksas un pensiju atšķirībām, sponsorēšanu, sociālajiem pabalstiem, bērna kopšanas atvaļinājumu un grūtniecības un dzemdību atvaļinājumu).

4. Popularizēt jautājumu par nodarbināto diskrimināciju sporta jomā

Organizēt kampaņas, kurās tiek uzsvērta nepieciešamība informēt darba devējus un darbiniekus par pienākumu izturēties pret visiem vienlīdzīgi. Izveidot sistēmas, lai nodrošinātu un uzraudzītu šo procesu.

5. Droši ziņošanas kanāli

Iecelt konsultantus un atbalstīt un aizsargāt trauksmes cēlējus.

Dalībvalstis

- Pieņemt vai pielāgot juridiskus pasākumus, kas īpaši attiecas uz sievietēm, kuras strādā sporta nozarē.
- Palielināt kontroli, lai nodrošinātu, ka tiek ievēroti noteikumi par vienlīdzīgiem darba nosacījumiem.
- Noteikt, ka valsts finansējums ir pieejams ar nosacījumu, ka cilvēkresursu politikā tiek ievēroti dzimumu līdztiesības un daudzveidības principi.
- Ratificēt un ieviest ar šo tematu saistītos tiesību aktus, piemēram, taču ne tikai dokumentu "Vardarbības un uzmākšanās novēršana darba vidē" (SDO Konvencija Nr. 190 par vardarbības un uzmākšanās apkarošanu un Ieteikums Nr. 206). Īstenot esošos ES noteikumus par darba ņēmēju aizsardzību pret seksuālu uzmākšanos un palielināt cilvēku izpratni par tiem. Īstenot Darba un privātās dzīves līdzsvara direktīvu (Direktīva (ES) 2019/1158 par darba un privātās dzīves līdzsvaru vecākiem un aprūpētajiem).

Starptautiskās un valstu sporta organizācijas

- Dzimumu līdztiesības rīcībpolitikās iekļaut sadaļas, kas veltītas darba nosacījumiem.
- Pieņemt noteikumus, kas nosaka, ka:
 - sievietēm un vīriešiem par organizētajiem pasākumiem būtu jāpelnā vienādas naudas summas;
 - visu nodarbināto sieviešu darba nosacījumiem ir jābūt tādiem pašiem kā nodarbināto vīriešu darba nosacījumiem.
- Izglītēt locekļus par vienlīdzīgu darba nosacījumu nepieciešamību sievietēm.
- Izstrādāt grūtniecības un dzemdību atvaļinājuma un bērna kopšanas atvaļinājuma politiku.
- Integrēt vienlīdzīgu iespēju aspektu darbaspēka pārstāvības procesos.

Tautas sporta nodibinājumi

- Piešķirt budžeta līdzekļus, lai nodrošinātu sievietēm piemērotu darba vidi.

Turpmākā virzība

Eiropas Komisija

- Apkopot un analizēt datus par vienādu atalgojumu un citiem sieviešu darba nosacījumu aspektiem sporta jomā, pamatojoties uz informāciju no citām ES politikas jomām. Iekļaut dzimumu līdztiesības aspektus darbā pie sporta statistikas saskaņošanas.
- Izmantot Erasmus+ un citus ES fondus, lai atbalstītu projektus, kas palīdz analizēt un veicināt vienlīdzīgus darba nosacījumus sievietēm sporta jomā.

Atspoguļojums plašsaziņas līdzekļos

Vispārēja informācija

Sporta norišu atspoguļojums plašsaziņas līdzekļos saistībā ar sportistu dzimumu ir plaši aplūkots zinātniskajā literatūrā⁵⁴. Pētījumi liecina, ka sievietes gan kvantitatīvā, gan kvalitatīvā ziņā no dzimumu aizspriedumiem cieš biežāk nekā vīrieši.

Vairums pētījumu atklāja, ka kvantitatīvi, ja neskaita starptautiskus notikumus, piemēram, Olimpiskās spēles⁵⁵, sieviešu sports nav nepietiekami atspoguļots laikrakstu rakstos⁵⁶, fotogrāfijās⁵⁷, ēterā⁵⁸ un tīmekļa vietnēs⁵⁹, taču tiešsaistē tas ir mazāk izteikts, dažos pētījumos šajā jomā nekonstatējot nepietiekamu atspoguļošanas līmeni⁶⁰. Nepie-

tiekama atspoguļošana veicina relatīvu sieviešu sporta atpazīstamības trūkumu, un tā ir viena no galvenajām metodēm, ko mediju producenti izmanto, lai pazeminātu sieviešu statusu un nostiprinātu asimetrisko dzimumu pārstāvību sportā⁶¹. Patiesi, pārāk plaša vīriešu sporta atspoguļošana plašsaziņas līdzekļos liks auditorijai uzskatīt vīriešu sportu par svarīgāku nekā sieviešu sportu. Ar savu neobjektīvo

Sieviešu sportistu atpazīstamības palielināšana un godīga atspoguļošana ir galvenie aspekti, lai cīnītos pret negatīvajiem stereotipiem un panāktu dzimumu līdztiesību."

Dr Nicolas Delorme
Bordo Universitātes
asociētais profesors

54 Fink (2015); Bruce (2016); Sherry et al. (2016)

55 Delorme (2014); Billings & Angelini (2019)

56 Organista & Mazur (2017)

57 Delorme & Testard (2015)

58 Cooky et al. (2015)

59 Coche (2015)

60 Coche (2013)

61 Delorme & Pressland (2016)

atspoguļojumu sporta mediji nodod vēstījumu, ka sieviešu sports nav tā vērts, lai to atspoguļotu ziņās. Tādējādi tiek nostiprināta ideoloģija par sportu kā vīriešu jomu (t. i., vīriešu hegemonija). Stereotipi sporta norišu atspoguļojumā ietekmē arī LGBTQI+ kopienu un vīriešus, kuri nodarbojas ar sporta veidiem, kas tiek uzskatīti par sievišķīgiem.

Turklāt pētījumos ir norādīts uz būtiskiem kvalitatīviem aizspriedumiem žurnālistu ziņojumos, piemēram, dzimuma marķēšanu, infantilizāciju, dažādām klišejām un divdomībām, koncentrēšanos uz sievišķību/heteroseksualitāti vai dažādiem producēšanas paņēmieniem⁶². Zinātnieki apgalvo, ka šie aizspriedumi arī būtiski veicina vīriešu hegemonijas saglabāšanu sportā, jo īpaši radot/uzturot negatīvus dzimumu stereotipus. Tādējādi sieviešu sporta norišu atspoguļojuma kvantitatīvs pieaugums ir jāpapildina ar kvalitatīviem uzlabojumiem sieviešu sportistu attēlojumā, pretējā gadījumā nostiprināsies negatīvie dzimumu stereotipi.

Redakcija bieži vien dod priekšroku vīriešu sportam, jo lielākā daļa sporta žurnālistu/lēmumu pieņēmēju ir vīrieši⁶³. Tomēr šie aizspriedumi neaprobežojas tikai ar atspoguļojumu plašsaziņas līdzekļos. Tie ir raksturīgi arī daudzām starptautiskajām un valstu sporta organizācijām, kuras savos saziņas kanālos dod priekšroku vīriešu sacensībām. Tādējādi tās aktīvi piedalās vīriešu hegemonijas saglabāšanā un negatīvo dzimumu stereotipu izplatīšanā. Visbeidzot, sacensību plānošana un komerciālie ieguldījumi arī ietekmē sieviešu sporta norišu atspoguļojumu plašsaziņas līdzekļos.

Neobjektīvam atspoguļojumam plašsaziņas līdzekļos ir dažādas sekas, no kurām divām ir būtiska ietekme: pirmkārt, sieviešu atpazīstamības trūkums rada pozitīva piemēra rādītāju trūkumu, kas tiešā veidā ietekmē gados jaunu sieviešu iesaisti sportā un viņu turpmāko iesaistīšanos citos, piemēram, treneru vai valdes locekļu amatos⁶⁴; otrkārt, nepietiekams atspoguļojums plašsaziņas līdzekļos tiešā veidā ietekmē sieviešu sporta ekonomisko vērtību, apgrūtinot sponsoru piesaisti vai taisnīga atalgojuma garantēšanu.

“Sievietes var veicināt lielāku sporta daudzveidību un cīnīties pret stereotipiem, jo viņas rāda pozitīvu piemēru, iedvesmojot jauno paaudzi.”

62 Fink (2015); Bruce (2016)

63 Hardin (2013)

64 Meier (2015); Young et al. (2015)

Ieteikumi

1. Palielināt atspoguļojumu plašsaziņas līdzekļos

Veicināt stratēģiju, stimulu un noteikumu izstrādi, lai nodrošinātu, ka dažādas ieinteresētās personas (publiskā un privātā sektora plašsaziņas līdzekļi, sporta organizācijas) palielina sieviešu sporta norišu atspoguļojumu plašsaziņas līdzekļos. Publiskā sektora plašsaziņas līdzekļiem šajā procesā ir galvenā loma.

2. Uzlabot attēlojumu

Uzsākt iniciatīvas, lai apgāztu negatīvus dzimumu stereotipus un godīgi attēlotu sievietes sportistes. Plašsaziņas līdzekļu organizācijas būtu jāmudina pieņemt darbā dzimumu līdztiesības redaktorus un uzlabot dzimumu līdzsvaru savu darbinieku vidū.

3. Veicināt izpratni par neobjektīvu atspoguļojumu

Palielināt informētību un izglītēt sporta žurnālistus – un ikvienu citu, kas ir iesaistīts informācijas sniegšanā par sportu, – par kvantitatīviem un kvalitatīviem aizspriedumiem sieviešu sporta norišu atspoguļojumā. Ietvert īpašu moduli žurnālistu mācību programmās.

4. Atbalstīt zinātnisku pētniecību

Ieviest rīkus un procesus, kas veicina pastāvīgu datu vākšanu un izpēti. Veicināt informācijas apmaiņu Eiropas līmenī. Ierosināt dalībvalstīm izveidot valsts platformas, kurās tiktu uzraudzīta sporta žurnālistika. Publicēt standartus par dzimumu līdztiesības integrēto pieeju plašsaziņas līdzekļos.

Bogdan Wentă

Kelces mērs, bijušais profesionāls handbolists un treneris

Turpmākā virzība

Eiropas Komisija

- Veicināt iespējas analizēt sporta norišu atspoguļojumu plašsaziņas līdzekļos, ņemot vērā dzimumu aspektu, lai nodrošinātu diahroniskus⁶⁵, kvantitatīvus un kvalitatīvus atvērtos datus.
- Veicināt diskusijas ar visām ieinteresētajām personām (piemēram, privātā/publiskā sektora plašsaziņas līdzekļiem, sporta organizācijām, sportistiem, pētniekiem, žurnālistikas skolām), lai izvirzītu mērķus, analizētu uzlabojumus, apmainītos ar paraugpraksi, definētu kopīgu dzimumu līdztiesības ētikas kodeksu utt.
- Izmantot Eiropas Sporta nedēļu, lai popularizētu sievietes, kas rāda pozitīvu piemēru citiem, jo īpaši sporta veidos, kuros tradicionāli dominē vīrieši.
- Publicēt un popularizēt metodiskos līdzekļus par dzimumlīdztiesīgu atspoguļojumu plašsaziņas līdzekļos.

Dalībvalstis

- Noteikt pienākumu nodrošināt/veicināt dzimumlīdzsvarotu atspoguļojumu visos publiskā sektora plašsaziņas līdzekļos. Arī sporta pasākumu pārraižu plānošanai (vislabākajā raidlaikā) jābūt līdzsvarotai.
- Piedāvāt stimulus privātā sektora plašsaziņas līdzekļiem, lai tie nodrošinātu dzimumlīdzsvarotu atspoguļojumu (piemēram, nodokļu samazinājumus, īpašu finansējumu).
- Veicināt dzimumu līdztiesības moduļa iekļaušanu žurnālistu mācību programmās.
- Atbalstīt kopēja ētikas kodeksa pieņemšanu par dzimumu līdztiesību plašsaziņas līdzekļos.
- Izstrādāt pasākumus, lai palielinātu sporta plašsaziņas līdzekļos strādājošo sieviešu skaitu un novērstu uzmācšanos sievietēm žurnālistēm.
- Izveidot valsts sporta žurnālistikas observatoriju vai valsts platformu, lai sniegtu kvantitatīvus un kvalitatīvus diahroniskus atvērtos datus par atspoguļojumu plašsaziņas līdzekļos.

Starptautiskās un valsts sporta organizācijas

- Nodrošināt dzimumlīdzsvarotu atspoguļojumu ārējā un iekšējā komunikācijā, tostarp sociālajos tīklos.
- Plānot pārraides, lai ietekmētu sporta sacensību atspoguļojumu.
- Izglītēt komunikācijas darbiniekus par attiecīgajiem jautājumiem.
- Informēt sievietes sportistes par viņu tiesībām attiecībā uz atspoguļojumu plašsaziņas līdzekļos.
- Sadarboties ar plašsaziņas līdzekļu organizācijām, lai palielinātu sieviešu sporta norišu atspoguļojumu un uzlabotu sieviešu attēlojumu.
- Nodrošināt pamatnostādnes, apmācību un rīkus tautas sporta nodibinājumiem.
- Pārdodot apraides tiesības, veidot paketes, kas ietver sieviešu sporta pasākumus. Plašsaziņas līdzekļu tiesību līgumos iekļaut dzimumu līdztiesības un godīga attēlojuma nosacījumus.
- Veikt tirgus pētījumus par potenciālajām auditorijām, lai atlasītu labākos plašsaziņas līdzekļu partnerus.
- Izveidot balvas, lai popularizētu plašsaziņas līdzekļus, kas nodrošina dzimumlīdzsvarotu sporta norišu atspoguļojumu.

Tautas sporta nodibinājumi

- Nodrošināt dzimumlīdzsvarotu atspoguļojumu ārējā un iekšējā komunikācijā, tostarp sociālajos tīklos.
- Popularizēt sievietes un vīriešus, kas rāda pozitīvu piemēru, lai pārvarētu dzimumu stereotipus.

⁶⁵ Diahronisks šajā kontekstā nozīmē tādu, kas "attiecas uz izmaiņām, kas notiek laika gaitā".

Ar dzimumu saistīta vardarbība

Vispārēja informācija

Sports var uzlabot fizisko, garīgo un sociālo labsajūtu un ieņemt pozitīvu lomu sabiedrībā. Taču sportā var notikt arī uzbrukšanās, vardarbība un ļaunprātīga izmantošana tādu aspektu dēļ kā subordinācija, konkurences spiediens, ambīcijas, nepieciešamība pēc fiziska kontakta, brīvdienas, ģērbtuves un dušas telpas. Arvien vairāk sportistu, izmantojot mūsdienu plašsaziņas līdzekļu piedāvātos kanālus, dalās personīgos stāstos par vardarbīgām attiecībām.

Pēdējo divu gadu desmitu laikā pētniecībā, politikā un praksē arvien lielāka uzmanība tiek pievērsta ar dzimumu saistītai vardarbībai sportā. Eiropas Komisija ar dzimumu saistītu vardarbību definē kā "vardarbību, kas vērsta pret personu šīs personas dzimuma dēļ (tostarp dzimumidentitātes/izpaušmes dēļ), vai kā vardarbību, kas nesamērīgi skar noteikta dzimuma personas"⁶⁶. Ar dzimumu saistīta vardarbība var izpausties dažādos veidos, sākot ar fizisku vardarbību (sišana, žņaugšana, grūstīšana) līdz pat seksuālai (verbāla un neverbāla seksuāla uzbrukums, uzbrukums, izvarošana) un psiholoģiskai vardarbībai (emocionāla vardarbība un vardarbība tiešsaistē, spaidi). Tā var izpausties verbālā, neverbālā, kontakta, bezkontakta, tiešsaistes un fiziskā formā. Tā var

izraisīt fizisku, seksuālu, psiholoģisku vai ekonomisku kaitējumu. Kopš 2000. gadu sākuma pētnieki Eiropā un citur ir norādījuši, ka sportisti, kas ar sportu nodarbojas brīvajā laikā, piedalās sacensībās, vai arī ir sasnieguši visaugstāko līmeni sportā, ir bijuši pakļauti vardarbībai sportā. Sākotnējie pētījumi par ar dzimumu saistītu seksuālu vardarbību liecina, ka 14–73 % sieviešu sportistu Eiropā ir pakļautas seksuālas uzbrukšanās riskam⁶⁷. Par ar dzimumu saistītu un seksuālu uzbrukšanos tika ziņots dažādos sporta veidos un līmeņos, un verbālā seksuālā uzbrukšanās bija visizplatītākā forma.

Jaunākie pētījumi sniedz vēl spēcīgākus pierādījumus. Vairāki valstu līmeņa un starptautiskie pētījumi par ar dzimumu saistītu vardarbību sniedz papildu informāciju par vardarbības izplatību, upuru un agresoru īpašībām un apstākļiem. Lielākā daļa pētījumu liecina, ka ar dzimumu saistīta vardarbība ir skārusi vairāk sieviešu nekā vīriešu. Piemēram, salīdzinot augsta līmeņa sportistu pieredzi Vācijā, Beļģijā un Nīderlandē, pētnieki atklāja, ka 42 % sieviešu un 19 % vīriešu ir ziņojuši par seksuālu vardarbību⁶⁸. Nesen veikts pētījums par seksuālu uzbrukšanos un vardarbību Somijas sacensību sporta nozarē liecina, ka 32 % sieviešu un 19 % vīriešu to ir piedzīvojuši galvenokārt no citu sportistu puses, savukārt 23

66 Eiropas Komisija. Kas ir ar dzimumu saistīta vardarbība? https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-based-violence/what-gender-based-violence_en

67 Fasting et al. (2011)

68 Ohlert et al. (2020)

% sieviešu sportistu un 3 % vīriešu sportistu bija saskārušies ar uzmākšanos dzimuma dēļ⁶⁹. Kanādas pētījums, kurā piedalījās 995 valstsvienības sportisti, atklāja, ka sievietes sportistes ir piedzīvojušas ievērojami lielāku dažāda veida kaitējumu nekā vīrieši⁷⁰. Ar seksuālu vardarbību visbiežāk nākas saskarties komentāros, skatienos vai aizskarošos jokos par izskatu vai seksuālo orientāciju. Psiholoģiskā vardarbība ir visizplatītākais ar dzimumu saistītais vardarbības veids, kas visbiežāk izpaužas kā verbāla vardarbība un pazemošana. Runājot par fizisko vardarbību, visbiežāk tiek ziņots par tādiem vardarbības veidiem kā soda piemērošana, kas izpaužas kā pārmērīga fiziskā slodze, grūstīšana un sitieni. Tā kā lielākā daļa pētījumu nenošķir ar dzimumu saistītu vardarbību no citu veidu vardarbības starp personām, ir gandrīz neiespējami noteikt faktisko ar dzimumu saistītas vardarbības izplatību sporta jomā.

Lai gan pirmajos pētījumos par ar dzimumu saistītu vardarbību sportā uzmanība galvenokārt tika pievērsta meitenēm un sievietēm, jaunākie pētījumi liecina, ka zēni un vīrieši ir cietuši vairāk nekā tika uzskatīts. Jaunā Eiropas pētījumā, kas tika veikts, izmantojot anonīmas anketas, gados jauni vīrieši ziņoja par augstāku dažādu veidu vardarbības līmeni sporta jomā līdz 18 gadu vecumam⁷¹. Šobrīd nav iespējams noteikt, cik lielā mērā vardarbība pret sportistiem vīriešiem un sievietēm ir saistīta ar dzimumu.

Pamatojoties uz šobrīd zināmo, šķiet, ka LGBTQI+ sportisti, imigrantu izcelsmes sportisti un augsta līmeņa sportisti ir pakļauti lielākam vardarbības riskam⁷². Aptaujā, kuru veica projekta European Outsport ietvaros, atklājās, ka homofobija un transfobija ir izplatītas sportā, un līdz pat 82 % LGBTQI+ kopienas pārstāvju pēdējo 12 mēnešu laikā ir dzirdējuši homofobiskus vai transfobiskus izteikumus⁷³. Ar seksuālo orientāciju saistītā negatīvā pieredze ietver verbālus apvainojumus, strukturālu diskrimināciju, fizisko robežu pārkāpšanu un fizisku vardarbību.

Ar dzimumu saistīta vardarbība ir izplatīta problēma sabiedrībā un sportā. Šādas pieredzes ietekme ir jūtama ne tikai atsevišķa sportista līmenī; tā ietekmē ģimeni, sporta organizāciju un plašāku sabiedrību. Ir skaidrs, ka ir nepieciešama daudzpusīga pieeja profilaksei, tostarp preventīvas un represīvas iniciatīvas, kas paredzētas visām sporta vides ieinteresētajām personām.”

69 Lahti et al. (2020)

70 Willson et al. (publicēts presē)

71 Hartill et al. (2021)

72 Vertommen et al. (2016)

73 Menzel et al. (2019)

Ieteikumi

- 1. Īstenot izglītības un profilakses programmas**
Līdztekus izpratnes veidošanai pastiprināt centienus īstenot tādas izglītības un profilakses programmas visos līmeņos, jo īpaši tautas sporta līmenī, kas ir paredzētas visiem sporta kopienas dalībniekiem un ietver ar dzimumu saistītas vardarbības (arī kibertelpā) definīciju, formas, riska faktorus un ietekmi. Tiek sagaidīts, ka visu līmeņu sporta nozares vadītāji un organizācijas apņemsies izbeigt seksuālu uzmākšanos un vardarbību sportā.
- 2. Vākt datus un uzraudzīt iniciatīvas**
Nodrošināt datu vākšanu, lai noteiktu problēmas apmēru un aizsardzības iniciatīvu efektivitāti.
- 3. Aizsargāt ziņošanas kanālus**
Izveidot trauksmes celšanas mehānismus un trauksmes cēlēju aizsardzību. Iecelt, izglītēt un atbalstīt aizsardzības inspektoros, kuri var izskatīt sportistu un liecinieku sūdzības un ziņojumus.
- 4. Apmainīties ar pieredzi**
Veicināt prakses apmaiņu, lai novērstu ar dzimumu saistītu vardarbību sportā un veidotu partnerības starp nozarēm.

Dr Tine Vertommen
Kriminoloģe, Tomasa Mora
Lietišķo zinātņu universitātē

Turpmākā virzība

Eiropas Komisija

- Pārraudzīt pētījumus par ar dzimumu saistītas vardarbības izplatību sporta jomā, lai precīzi noteiktu gareniskās un salīdzināmās tendences⁷⁴.
- Iekļaut sporta jomu nākotnes Eiropas barometra speciālaptaujā par ar dzimumu saistītu vardarbību.
- Nostiprināt partnerību ar EIGE.
- Izpētīt iespēju izmantot Eiropas Sodāmības reģistru informācijas sistēmu (ECRIS), lai liegtu cilvēkiem, kas nesen sodīti par seksuāliem nodarījumiem, strādāt sporta jomā.
- Piešķirt finansējumu projektiem, kuru mērķis ir novērst ar dzimumu saistītu vardarbību sportā. Uzsvērt nepieciešamību pēc šādiem projektiem esošajos finansēšanas instrumentos, piemēram, programmās "Erasmus+ Sports", Daphne un "Pilsoni, vienlīdzība, tiesības un vērtības".
- Nodrošināt finansēšanas sistēmas pozitīvas un veselīgas sporta pieredzes veicināšanai.
- Atbalstīt Eiropas Parlamenta iniciatīvu ar dzimumu saistītas vardarbības apkarošanai, kurā tiek aicināts pieņemt direktīvu, lai krimināltiesībās izveidotu ar dzimumu saistītas kibervardarbības sporta jomā kopīgu definīciju un saskaņotu likumpārkāpējiem piemērojamos sodus.
- Direktīvā par vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē (to paredzēts pieņemt 2022. gada sākumā) iekļaut īpašus pasākumus ar dzimumu saistītas vardarbības (tiešsaistē un bezsaistē) apkarošanai sportā.
- Ietvert vardarbību pret sievietēm sportā kopējā tīklā, lai apmainītos ar paraugpraksi vardarbības pret sievietēm novēršanā (sākot ar 2022. gadu).
- Integrēt sporta komponentu visās esošajās darbībās, kuru mērķis ir apkarot ar dzimumu saistītu vardarbību.

Dalībvalstis

- Iestāties par ar dzimumu saistītas vardarbības izpēti sportā un iejaukšanās programmu novērtēšanu.
- Izstrādāt saskaņotas politikas sistēmas, lai novērstu ar dzimumu saistītu vardarbību sportā un ārpus tā.

- Sasaistīt sporta asociāciju finansējumu ar tādas pareizi dokumentētas un efektīvas politikas īstenošanu, kas palīdz apkarot ar dzimumu saistītu vardarbību.
- Izpētīt valsts tiesību aktu iespējas nodrošināt ar dzimumu saistītas vardarbības gadījumu sistemā
- Izveidot vai paplašināt valsts aģentūras ar dzimumu saistītas vardarbības novēršanai, lai pilnveidotu zināšanas, atbalstītu ar dzimumu saistītas vardarbības novēršanu sportā un atbalstītu ar dzimumu saistītas vardarbības upurus, veicējus un lieciniekus sportā un ārpus tā.
- Izglītēt speciālistus policijas, tieslietu, veselības aprūpes un labklājības sistēmās par ar dzimumu saistītas vardarbības riska faktoriem, pazīmēm, ietekmi un formām sporta jomā.
- Apņemties ievērot pilnīgas neiecietības politiku pret ar dzimumu saistītu vardarbību sportā un ārpus tā.
- Finansēt valsts mēroga kampaņas, lai palielinātu sabiedrības informētību par ar dzimumu saistītu vardarbību sportā un ārpus tā.
- Atbalstīt valsts sporta organizācijas to aizsardzības politikas, programmu un iniciatīvu izstrādē, īstenošanā un novērtēšanā.

Starptautiskās un valstu sporta organizācijas

- Izstrādāt visaptverošas rīcībpolitikas un programmas, tostarp attiecībā uz izglītību, skrīningu, ziņošanu un starpniecību, kā arī pakalpojumiem, kas paredzēti upuriem, traucsmes cēlējiem, apsūdzētajiem un lieciniekiem.
- Izstrādāt aizsardzības stratēģiju sacensībām.
- Iecelt amatā aizsardzības inspektoros, kuriem ir atbilstošs sertifikāts.
- Apmainīties ar paraugpraksi un veidot partnerības sportā un ārpus tā.
- Nodrošināt obligātu apmācību ikvienam sporta jomas pārstāvim, kas strādā ar bērniem, sievietēm un augsta līmeņa sportistiem.
- Izglītēt lieciniekus par ar dzimumu saistītas vardarbības pazīmēm un reakciju uz to, kā arī par viņu pienākumu ziņot un iejaukties.
- Izglītēt sportistus un viņu pavadošās personas par to, kā atpazīt ar dzimumu saistītas vardarbības pazīmes un ziņot par to, kā arī informēt viņus par to, kur saņemt palīdzību un atbalstu.

⁷⁴ "Garenisks" šajā kontekstā nozīmē "vienu un to pašu subjektu novērošanu noteiktā laika periodā", bet "salīdzināms" – "atšķirību starp valstīm un sociālajām grupām noteikšanu".

- Ierosināt izglītojošas programmas un iniciatīvas sporta pasākumu laikā, lai veicinātu drošu sportu sportistu un viņu pavadošo personu vidū.
- Apņemties ievērot pilnīgas neiecietības politiku pret ar dzimumu saistītu vardarbību sportā.
- Uzņemties morālu vadību, lai novērstu ar dzimumu saistītu vardarbību sportā.
- Atzīt, ka visi ar dzimumu saistītas vardarbības veidi, tostarp tiešsaistē, ir sastopami sporta jomā un var kaitēt visiem sporta kopienas pārstāvjiem.
- Izstrādāt standartus saskaņā ar starptautisko praksi, lai palīdzētu sporta klubiem izstrādāt un īstenot aizsardzības politiku.
- Aicināt sportistus un citas ievērojamas personas rādīt pozitīvu piemēru profilakses stratēģiju ietvaros.
- Palielināt izpratni par ar dzimumu saistītu vardarbību sportā, īpašu uzmanību pievēršot neaizsargātajām apakšgrupām: LGBTQI+ sportistiem un sportistiem ar invaliditāti, migrantu izcelsmes sportistiem vai sportistiem ar atšķirīgiem attīstības ceļiem.

Tautas sporta nodibinājumi

- Palielināt izpratni par ar dzimumu saistītu vardarbību sportā, īpašu uzmanību pievēršot neaizsargātajām apakšgrupām: LGBTQI+ sportistiem un sportistiem

ar invaliditāti, migrantu izcelsmes sportistiem vai sportistiem ar atšķirīgiem attīstības ceļiem.

- Uzraudzīt un novērtēt iejaukšanās pasākumus.
- Novērtēt ar dzimumu saistītas vardarbības riskus savā organizācijā.
- Iecelt atbilstoši apmācītu vietējo aizsardzības inspektoru, kuru atbalsta valsts federācija. Pārliecināties, ka šī persona ir viegli pieejama, labi sagatavota un ziņojumus par ar dzimumu saistītu vardarbību uzskata par prioritāti.
- Pārbaudīt visu to pieaugušo, kuri iesaistās sporta organizācijā un strādā ar bērniem, pieaugušajiem un elites sportistiem, sodāmības vēsturi un pedagogisko kompetenci.
- Nodrošināt izglītību visiem organizācijas dalībniekiem vai mudināt viņus apgūt izglītības programmas, kas tiek piedāvātas valsts sporta sistēmā vai ārpus tās.
- Ierosināt izglītojošas programmas un iniciatīvas sporta pasākumu laikā, lai veicinātu drošu sportu sportistu un viņu pavadošo personu vidū.
- Tiešsaistē un bezsaistē informēt par ar dzimumu saistītas vardarbības klātienē un tiešsaistē esamību, risku un ietekmi sporta jomā.
- Sadarboties ar pašvaldību, skolām, jaunatnes organizācijām un citām nozarēm savā reģionā.

Atsauces un ieteicamā lasāmviela

Dalība

Abdelghaffar, E. A., & Siham, B. (2019). Perspectives of adolescents, parents, and teachers on barriers and facilitators of physical activity among school-age adolescents: a qualitative analysis. *Environmental health and preventive medicine*, 24(1), 1.–13. lpp.

Andersen, P. L., & Bakken, A. (2019). Social class differences in youths' participation in organized sports: What are the mechanisms? *International Review for the Sociology of Sport*, 54(8), 921.–937. lpp.

Basterfield, L., Gardner, L., Reilly, J. K., Pearce, M. S., Parkinson, K. N., Adamson, A. J., & Vella, S. A. (2016). Can't play, won't play: longitudinal changes in perceived barriers to participation in sports clubs across the child-adolescent transition. *BMJ open sport & exercise medicine*, 2(1).

Downward, P., Lera-Lopez, F., & Rasciute, S. (2014). The correlates of sports participation in Europe. *European journal of sport science*, 14(6), 592.–602. lpp.

Eime, R. M., Casey, M. M., Harvey, J. T., Sawyer, N. A., Symons, C. M., & Payne, W. R. (2015). Socioecological factors potentially associated with participation in physical activity and sport: A longitudinal study of adolescent girls. *Journal of science and medicine in sport*, 18(6), 684.–690. lpp.

Grima, S., Grima, A., Thalassinou, E., Seychell, S., & Spiteri, J. V. (2017). Theoretical models for sport participation: literature review. *International Journal of Economics and Business Administration*, 5, 94.–116. lpp.

Hickey, M. E., & Mason, S. E. (2017). Age and gender differences in participation rates, motivators for, and barriers to exercise. *Modern Psychological Studies*, 22(2), 3. lpp.

Hulteen, R. M., Smith, J. J., Morgan, P. J., Barnett, L. M., Hallal, P. C., Colyvas, K., & Lubans, D. R. (2017). Global participation in

sport and leisure-time physical activities: A systematic review and meta-analysis. *Preventive medicine*, 95, 14.–25. lpp.

Jenkin, C. R., Eime, R. M., Westerbeek, H., O'Sullivan, G., & Van Uffelen, J. G. (2017). Sport and ageing: a systematic review of the determinants and trends of participation in sport for older adults. *BMC public health*, 17(1), 1.–20. lpp.

Mutter, F., & Pawlowski, T. (2014). Role models in sports – Can success in professional sports increase the demand for amateur sport participation? *Sport management review*, 17(3), 324.–336. lpp.

O'Reilly, N., Brunette, M., & Bradish, C. (2018). Lifelong Female Engagement in Sport: A Framework for Advancing Girls' and Women's Participation. *Journal of Applied Sport Management*, 10(3).

Portela-Pino, I., López-Castedo, A., Martínez-Patiño, M. J., Valverde-Esteve, T., & Domínguez-Alonso, J. (2020). Gender differences in motivation and barriers for the practice of physical exercise in adolescence. *International journal of environmental research and public health*, 17(1), 168. lpp.

Somerses, S., & Hoare, D. J. (2018). Barriers to voluntary participation in sport for children: a systematic review. *BMC pediatrics*, 18(1), 1.–19. lpp.

Spiteri, K., Broom, D., Bekhet, A. H., de Caro, J. X., Laventure, B., & Grafton, K. (2019). Barriers and motivators of physical activity participation in middle-aged and older adults – A systematic review. *Journal of aging and physical activity*, 27(6), 929.–944. lpp.

Storr, R., Nicholas, L., Robinson, K., & Davies, C. (publicēts presē). 'Game to play?': barriers and facilitators to sexuality and gender diverse young people's participation in sport and physical activity. *Sport, Education and Society*.

Trenēšana un tiesāšana

Banwell, J., Kerr, G., & Stirling, A. (2019). Key considerations for advancing women in coaching. *Women in Sport and Physical Activity Journal*, 27(2), 128.–135. lpp.

Banwell, J., Kerr, G., & Stirling, A. (2021). Benefits of a female coach mentorship programme on women coaches' development: An ecological perspective. *Sports Coaching Review*, 10(1), 61.–83. lpp.

Banwell, J., Stirling, A., & Kerr, G. (2019). Towards a process for advancing women in coaching through mentorship. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 14(6), 703.–713. lpp.

Baxter, H., Kappelides, P., & Hoyer, R. (publicēts presē). Female volunteer community sport officials: a scoping review and research agenda. *European Sport Management Quarterly*, 1.–18. lpp.

Carson, F., McCormack, C., & Walsh, J. (2018). Women in sport coaching: Challenges, stress and wellbeing. *ACTIVE: Journal of Physical Education, Sport, Health and Recreation*, 7(2), 63.–67. lpp.

Day, D. (ed.) (2021). *Sports Coaching in Europe*. Londona: Routledge.

Kenttä, G., Bentzen, M., Dieffenbach, K., & Olusoga, P. (2020). Challenges experienced by women high-performance coaches: Sustainability in the profession. *International Sport Coaching Journal*, 7(2), 200.–208. lpp.

LaVoi, N. M., & Dutove, J. K. (2012). Barriers and supports for female coaches: An ecological model. *Sports Coaching Review*, 1(1), 17.–37. lpp.

LaVoi, N. M. (ed.) (2017). *Women in Sports Coaching*. Londona: Routledge.

Leeder, T. M., & Sawiuk, R. (publicēts presē). Reviewing the sports coach mentoring literature: a look back to take a step forward. *Sports Coaching Review*, 1.–24. lpp.

Mutter, F., & Pawlowski, T. (2014). Role models in sports – Can success in professional sports increase the demand for amateur sport participation? *Sport management review*, 17(3), 324.–336. lpp.

Norman, L. (2021a). Renaming and reshaping the challenge of improving gender equity in sport coaching. In Pike, E. C. K. (ed.), *Research Handbook on Sports and Society* (174.–187. lpp.). Čeltenhama: Edward Elgar Publishing.

Norman, L. (ed.) (2021b). *Improving Gender Equity in Sports Coaching*. Ņujorka: Routledge.

Norman, L., Rankin-Wright, A. J., & Allison, W. (2018). "It's a concrete ceiling; It's not even glass": Understanding tenets of organizational culture that supports the progression of women as coaches and coach developers. *Journal of Sport and Social Issues*, 42(5), 393.–414. lpp.

Tingle, J. K., Warner, S., & Sartore-Baldwin, M. L. (2014). The experience of former women officials and the impact on the sporting community. *Sex Roles*, 71(1–2), 7.–20. lpp.

Tjønndal, A. (2021). Gender equity and sports coaching in Norway: Political discourses and developmental trajectories from 1970 to 2020. In Day, D. (ed.), *Sports Coaching in Europe* (76.–89 lpp.). Londona: Routledge.

Vinson, D., Christian, P., Jones, V., Williams, C., & Peters, D. M. (2016). Exploring how well UK coach education meets the needs of women sports coaches. *International Sport Coaching Journal*, 3(3), 287.–302. lpp.

Wasend, M., & LaVoi, N. M. (2019). Are women coached by women more likely to become sport coaches? Head coach gender and female collegiate athletes' entry into the coaching profession. *Women in Sport and Physical Activity Journal*, 27(2), 85.–93. lpp.

Vadība

Adriaanse, J. A. (2016). Gender diversity in the governance of international sport federations. In *Critical issues in global sport management* (45.–59. lpp.). Routledge.

Adriaanse, J. A. (2017). Quotas to accelerate gender equity in sport leadership: do they work? In *Women in sport leadership* (83.–97. lpp.). Londona: Routledge.

Adriaanse, J. A., & Claringbould, I. (2016). Gender equality in sport leadership: From the Brighton Declaration to the Sydney Scoreboard. *International Review for the Sociology of Sport*, 51(5), 547.–566. lpp.

Adriaanse, J., & Schofield, T. (2014). The impact of gender quotas on gender equality in sport governance. *Journal of sport management*, 28(5), 485.–497. lpp.

Bishop, A. (2002). *Becoming an ally: Breaking the cycle of oppression in people*. Londona: Zed Books.

Burton, L. J. (2015). Underrepresentation of women in sport leadership: A review of research. *Sport Management Review*, 18(2), 155.–165. lpp.

Burton, L. J. (2019). Under-representation of women in leadership roles in women's sport. In *Routledge handbook of the business of women's sport* (255.–268. lpp.). Londona: Routledge.

Burton, L.J., & Leberman, S. (Eds.). (2017). *Women in Sport Leadership: Research and Practice for Change*. Londona: Routledge.

Delorme, N. (2021). Discrimination. In Pedersen, P. M. (ed.), *Encyclopaedia of Sport Management* (142.–144. lpp.). Čeltenhama: Edward Elgar.

Elling, A., Hovden, J., & Knoppers, A. (eds.). (2018). *Gender Diversity in European Sport Governance*. Londona: Routledge.

Ely, R. J., & Meyerson, D. E. (2000). Theories of gender in organizations: A new approach to organizational analysis and change. *Research in organizational behavior*, 22, 103.–151. lpp.

Evans, A. B., & Pfister, G. U. (2021). Women in sports leadership: A systematic narrative review. *International review for the sociology of sport*, 56(3), 317.–342. lpp.

Fowler Harris, K., Grappendorf, H., Aicher, T., & Veraldo, C. (2015). "Discrimination? Low pay? Long hours? I am still excited:" Female sport management students' perceptions of barriers toward a future career in sport. *Advancing Women in Leadership Journal*, 35, 12.–21. lpp.

Heffernan, C. D. (2018). *Gender allyship: Considering the role of men in addressing the gender-leadership gap in sport organizations* (Doktora disertācija, Minesotas Universitāte).

Kilvington, D., & Price, J. (Eds.). (2017). *Sport and discrimination*. Ņujorka: Routledge.

Pape, M. (2020). Gender segregation and trajectories of organizational change: The underrepresentation of women in sports leadership. *Gender & Society*, 34(1), 81.–105. lpp.

Patel, V. S. (2011). Moving toward an inclusive model of allyship for racial justice. *The Vermont Connection*, 32(1), 9. lpp.

Piggott, L. V. (2021). Gender and social inequity in and through sport leadership. In *Research Handbook on Sports and Society*. Londona: Edward Elgar Publishing.

Pike, E., White, A., Matthews, J., Southon, S., & Piggott, L. (2018). Women and sport leadership: A case study of a development programme. In *The Palgrave handbook of feminism and sport, leisure and physical education* (809.–823. lpp.). Londona: Palgrave Macmillan.

Reason, R. D., Roosa Millar, E. A., & Scales, T. C. (2005). Toward a model of racial justice ally development. *Journal of College Student Development*, 46(5), 530.–546. lpp.

Sisjord, M. K., Fasting, K., & Sand, T. S. (2017). The impact of gender quotas in leadership in Norwegian organised sport. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 9(3), 505.–519. lpp.

Sotiriadou, P., & de Haan, D. (2019). Women and leadership: advancing gender equity policies in sport leadership through sport governance. *International journal of sport policy and politics*, 11(3), 365.–383. lpp.

Valiente, C. (publicēts presē). The impact of gender quotas in sport management: the case of Spain. *Sport in Society*, 1.–18. lpp.

Sports un sociālā vienlīdzība

Andersson, R., & Barker-Ruchti, N. (2019). Career paths of Swedish top-level women soccer players. *Soccer & Society*, 20(6), 857.–871. lpp.

Bowes, A., & Culvin, A. (Eds.). (2021). *The professionalisation of women's sport: Issues and debates*. Londona: Emerald Group Publishing.

Culvin, A., Bowes, A., Carrick, S., & Pope, S. (publicēts presē). The price of success: equal pay and the US Women's National Soccer Team. *Soccer & Society*.

Flake, C. R., Dufur, M. J., & Moore, E. L. (2013). Advantage men: The sex pay gap in professional tennis. *International review for the sociology of sport*, 48(3), 366.–376. lpp.

Mogaji, E., Badejo, F. A., Charles, S., & Millisits, J. (publicēts presē). Financial well-being of sportswomen. *International Journal of Sport Policy and Politics*.

Szto, C., Pegoraro, A., Morris, E., Desrochers, M., Emard, K., Galas, K., ... & Richards, K. (publicēts presē). # ForTheGame: Social Change and the Struggle to Professionalize Women's Ice Hockey. *Sociology of Sport Journal*.

Wicker, P., Breuer, C., & Dallmeyer, S. (publicēts presē). The gender earnings gap among elite athletes in semi-professional sports. *Managing Sport and Leisure*.

Atspoguļojums plašsaziņas līdzekļos

Billings, A., & Angelini, J. (2019). Equity Achieved? A Longitudinal Examination of Biological Sex Representation in the NBC Olympic Telecast (2000–2018). *Communication & Sport*, 7(5), 551.–564. lpp.

Bruce, T. (2016). New rules for new times: Sportswomen and media representation in the third wave. *Sex Roles*, 74(7-8), 361.–376. lpp.

Bruce, T. (2017). Sportswomen in the Media: An Analysis of International Trends in Olympic and Everyday Coverage. *Journal of Sport and Gender Studies*, 15, 24.–39. lpp.

Coche, R. (2013). Is ESPN really the women's sports network? A content analysis of ESPN's Internet coverage of the Australian Open. *Electronic News*, 7(2), 72.–88. lpp.

Coche, R. (2015). The amount of women's sports coverage on international sports news websites' home pages: Content analysis of the top two sites from Canada, France, Great Britain, and the United States. *Electronic News*, 9(4), 223.–241. lpp.

Cooky, C., Messner, M. A., & Musto, M. (2015). "It's dude time!" A quarter century of excluding women's sports in televised news and highlight shows. *Communication & Sport*, 3(3), 261.–287. lpp.

Delorme, N. (2014). Were women really underrepresented in media coverage of summer Olympic games (1984–2008)? An invitation to open a methodological discussion regarding sex equity in sports media. *Mass Communication and Society*, 17(1), 121.–147. lpp.

- Delorme, N., & Pressland, A. (2016). The visibility of female athletes: A comparison of the Sochi 2014 Winter Olympic Games coverage in French, British, and Spanish newspapers. *Sociology of Sport Journal*, 33(4), 317.–333. lpp.
- Delorme, N., & Testard, N. (2015). Sex equity in French newspaper photographs: A content analysis of 2012 Olympic Games by L'Equipe. *European Journal of Sport Science*, 15(8), 757.–763. lpp.
- Fink, J. S. (2015). Female athletes, women's sport, and the sport media commercial complex: Have we really "come a long way, baby"? *Sport management review*, 18(3), 331.–342. lpp.
- Hardin, M. (2013). Want Changes in Content? Change the Decision Makers. *Communication & Sport*, 1, 241.–245. lpp.
- Kavanagh, E., Litchfield, C., & Osborne, J. (2019). Sporting women and social media: Sexualization, misogyny, and gender-based violence in online spaces. *International Journal of Sport Communication*, 12(4), 552.–572. lpp.
- Meier, M. (2015). The value of female sporting role models. *Sport in Society*, 18, 968.–982. lpp.
- Organista N. & Mazur, Z. (2017). Sport press coverage of Polish female athletes during the Olympic Games in Rio de Janeiro. *Studies in Sport Humanities*, 22, 39.–48. lpp.
- Sherry, E., Osborne, A., & Nicholson, M. (2016). Images of sports women: A review. *Sex Roles*, 74(7-8), 299.–309. lpp.
- Young, J.A., Symons, C.M., Pain, M.D., Harvey, J.T., Eime, R.M., Craike, M.J. & Payne, W.R. (2015). Role models of Australian female adolescents. A longitudinal study to inform programmes designed to increase physical activity and sport participation. *European Physical Education Review*, 21, 451.–466. lpp.
- Hartill, M. J., Rulofs, B., Lang, M., Vertommen, T., Allroggen, M., Cirera, E., Dikemuller, R., Kampen, J. K., Kohl, A., Martin, M., Nanu, I., Neeten, M., Sage, D., & Stativa, E. (2021). *CASES: General Report. The prevalence and characteristics of interpersonal violence against children (IVAC) inside and outside sport in six European countries*. Edge Hill University.
- Menzel, T., Braumüller, B., & Hartmann-Tews, I. (2019). *The relevance of sexual orientation and gender identity in sport in Europe. Findings from the Outsport survey*. German Sport University.
- Mergaert, L., Arnaut, C., Vertommen, T., & Lang, M. (2016). *Study on gender-based violence in sport*. Eiropas Komisija.
- Ohlert, J., Vertommen, T., Rulofs, B., Rau, T., & Allroggen, M. (2020). Elite athletes' experiences of interpersonal violence in organized sport in Germany, the Netherlands, and Belgium. *European Journal of Sport Science*, 7, 1.–10. lpp.
- Vertommen, T., Schipper-van Veldhoven, N., Wouters, K., Kampen, J. K., Brackenridge, C. H., Rhind, D. J., Neels, K., & Van Den Eede, F. (2016). Interpersonal violence against children in sport in the Netherlands and Belgium. *Child Abuse & Neglect*, 51, 223.–236. lpp.
- Willson, E., Kerr, G., Stirling, A., & Buono, S. (publicēts presē). Prevalence of Maltreatment Among Canadian National Team Athletes. *Journal of Interpersonal Violence*.

Ar dzimumu saistīta vardarbība

Eiropas Komisija. (n.d.). *What is gender-based violence?* https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-based-violence/what-gender-based-violence_en

Fasting, K., Chroni, S., Hervik, S. E., & Knorre, N. (2011). Sexual harassment in sport toward females in three European countries. *International Review for the Sociology of Sport*, 46(1), 76.–89. lpp.

1. pielikums. Augsta līmeņa grupas locekļi

Priekšsēdētāja

BOZKURT Emine (NL)	• Augsta līmeņa grupas jautājumos par dzimumu līdztiesību sportā priekšsēdētāja; • Vairāki vadoši amati starptautisku organizāciju direktoru padomēs; • Bijusī Eiropas Parlamenta deputāte – Sieviešu tiesību un dzimumu līdztiesības komiteja un Kultūras un izglītības (sporta) komiteja; • Bijusī Futbola draugu parlamentārās grupas priekšsēdētāja.

Referenti

DELORME Nicolas (FR)	• Asociētais profesors sporta socioloģijā (Bordo Universitāte); • Vairāku rakstu par dzimumu līdztiesību autors (Dzimumu stereotipi sportā un plašsaziņas līdzekļu loma, Dzimumu līdzsvars un līdztiesība lēmumu pieņemšanā sportā); • Eiropas sporta un pilsoniskuma domnīcas zinātniskās komitejas loceklis.
GJELOSHAJ Kole (BE)	• Starptautiskās skolu sporta federācijas (ISF) ģenerālsekretāra vietnieks (projekta She Runs – Active Girls Lead uzraudzība); • Starptautiskā Universitāšu sporta federācija (FISU) – Dzimumu līdztiesības komiteja (sekretārs no 2007. līdz 2017. gadam); • EPAS Konsultatīvās komitejas priekšsēdētājs – Eiropas Padome (kopš 2020. gada)

Locekļi

BOKEL Claudia (DE)	• Olimpisko spēļu dalībniece paukošanā (2004. gada Atēnu olimpisko spēļu sudraba medaļas ieguvēja); • Pasaules un Eiropas čempione; • Bijusī SOK Izpildkomitejas locekle un SOK Sportistu komisijas priekšsēdētāja; • Nīderlandes sporta padomes pastāvīgā padomniece; • Vācijas Paukošanas federācijas prezidente.
CASADO Marisol (ES)	• Pasaules Triatlona savienības prezidente; • SOK locekle – Starptautiskās Olimpiskās komitejas komisijas “Sievietes sportā” locekle; • Vasaras Olimpisko spēļu starptautisko federāciju asociācijas Daudzveidības un dzimumu līdztiesības konsultatīvās grupas priekšsēdētāja; • SOK Dzimumu līdztiesības pārskata projekta darba grupas priekšsēdētāja (2017.–2018. g.).

ČORAK Sanda (HR)	• Bijusī sportiste (pieckārtēja bijušās Dienvidslāvijas čempione; desmitkārtēja Horvātijas Republikas čempione); • Horvātijas džudo federācijas prezidente; • Starptautiskās džudo federācijas EK locekle un IJF Dzimumu līdztiesības komisijas priekšsēdētāja; • Horvātijas Olimpiskās komitejas viceprezidente.
FLEUREN-VAN WALSEM Marijke (NL)	• Eiropas Hokeja federācijas prezidente; • SOK komisijas "Sievietes sportā" locekle; • Lektore dzimumu līdztiesības jautājumos.
GREGORIUS Sarah (NZ)	• FIFPRO – Politikas un stratēģijas inspektore; • Bijusī profesionāla futboliste (Olimpiskās spēles, pasaules čempionāti); • FIFPRO Āzijas/Okeānijas sieviešu komitejas locekle.
HEINILÄ Terhi (FI)	• Somijas Nacionālās sieviešu padomes ģenerālsekretāre; • Bijusī IWG (Starptautiskās sieviešu un sporta darba grupas) ģenerālsekretāre.
KEANE Sarah (IE)	• Swim Ireland priekšsēdētāja; • Īrijas Olimpiskās komitejas prezidente; • Pašreizējā Sport Ireland vadības komitejas "Sievietes sportā" locekle.
MONAMI Dominique (BE)	• Bijusī olimpiete un 2000. gada Sidnejas Olimpisko spēļu bronzas medaļas ieguvēja (tenisā); • Beļģijas NOK valdes locekle; • NOK darba grupas "Sievietes sportā" locekle un darba grupas pārstāve grupā Game Changers.
PRETS Christa (AT)	• Bijusī Eiropas Parlamenta deputāte; • Bijusī sporta trenere; • Austrijas izcilības centra 100 % Sport sieviešu un vīriešu vienlīdzīgām iespējām sportā valdes priekšsēdētāja.
TOWNSEND Sarah (UK)	• Līdzpriekšsēdētāja – EGLSF – Eiropas geju un lesbiešu sporta federācija; • ENGSO komitejas "Līdztiesība sportā" locekle; • Activ'Elles04 prezidente – Women's MultiSport Association
VERTOMMEN Tine (BE)	• Kriminoloģe un pētniece attiecībā uz vardarbību un aizsardzību sportā (Antverpenes Universitāte un Tomasa Mora Lietišķo zinātņu universitāte); • Starptautiskā tīkla par vardarbību un integritāti sportā koordinatore; • Iesaistījies ES finansētos projektos – uzsvars uz vardarbību dzimuma dēļ.
WENTA Bogdan (PL)	• Kelces mērs; • Bijušais Eiropas Parlamenta deputāts; Sporta sadarbības grupas priekšsēdētāja vietnieks; • Bijušais augsta līmeņa handbolists un treneris (Polijas nacionālā izlase).

